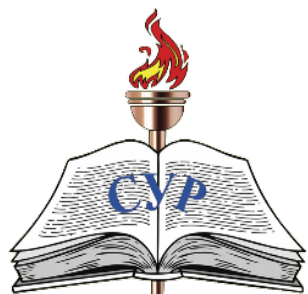

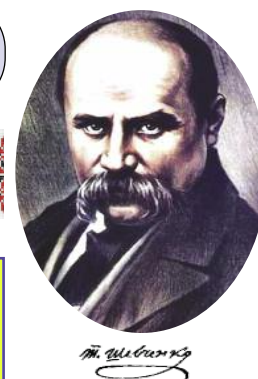
Засуджуємо звірства російської федерації над мирним українським народом!

ВІЛЬНЕ СЛОВО

XXXIV-ий РІК НОВОГО ВИДАННЯ /Н-р 5-6/ БЕРЕЗЕНЬ 2024 р./ ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1949 р.

Культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії

210 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

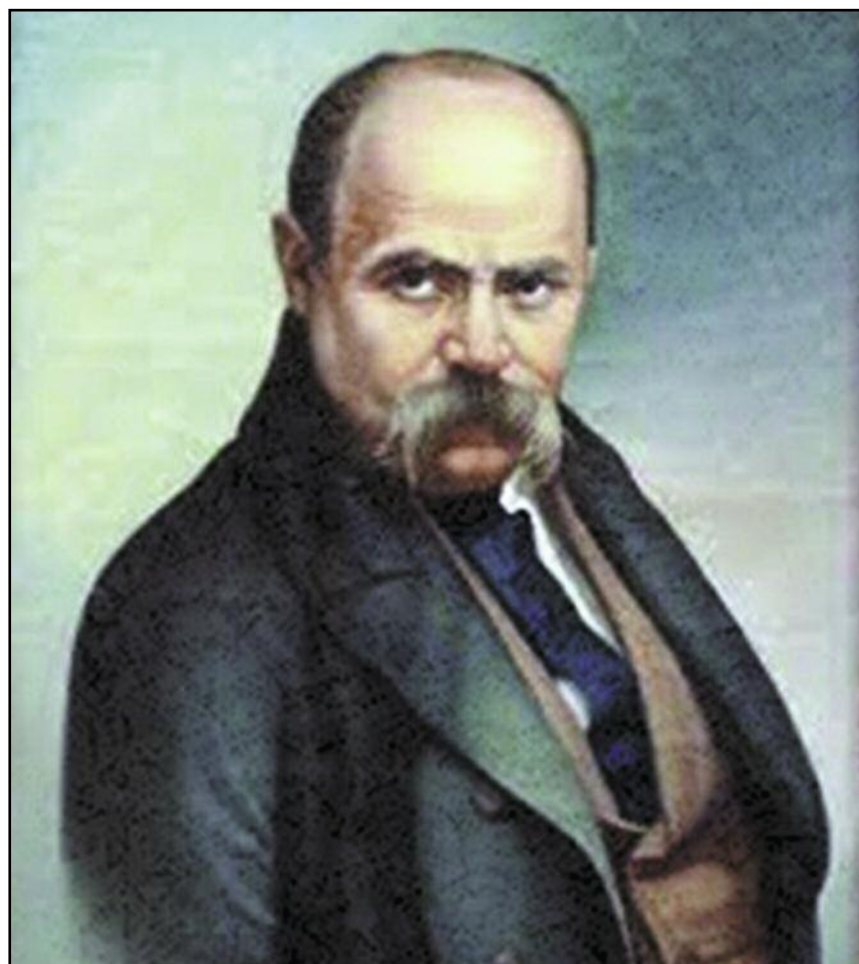
9 березня виповнилося 210 років від дня народження Тараса Григоровича Шевченка, видатного українського поета, прозаїка, драматурга та художника, генія та пророка українського народу. Він був прогресивною людиною свого часу, яка все своє життя і творчість присвятила українському народу.

Майже усе його життя було справжньою боротьбою за свободу українців, а творчість – невичерпна скарбниця мудрості, патріотизму та волелюбності. Із 47 років, скільки прожив Тарас Шевченко, 34 він провів у неволі: 24 роки – під ярмом кріпацтва, а інші 10 років – у найжорсткіших умовах заслання. В Україні поет прожив всього 15 років, але в його думках, мріях, творчості Батьківщина була повсякчас.

Тарас Григорович Шевченко залишив по собі величезну творчу спадщину – 240 поезій, з них – понад 20 поем; драму “Назар Стодоля”; 20 повістей (до нас дійшло 9); щоденник; автобіографії; дві незакінчені драми. Перший його твір датований 1837 роком – романтична балада «Прийшла», а останній, вірш «Чи не покинуть нам, небого», був написаний 1861-го року. Тарас Шевченко був і талановитим художником. Він створив понад 1300 картин, з яких до нашого часу збереглися більше 800.

Ім'я Тараса Шевченка відоме в усьому світі: у багатьох країнах йому встановлені пам'ятники. Румунія є другою після України країною за кількістю пам'ятників зведених Великому Кобзареві. Упродовж часу на території Румунії було зведено шість погрудь генію українського народу, зокрема у Бухаресті, Тульчі, Сату Маре, Лугожі, Сігету-Мармацієй, а також у селі Негостина Сучавського повіту.

Твори Шевченка перекладені майже на всі мови світу, в тому числі на румунську, його ім'ям названі навчальні заклади, серед них і педагогічний ліцей імені Тараса Шев-

Тарас ШЕВЧЕНКО
(1814–1861)

ченка в місті Сігету-Мармацієй Марамурського повіту, в якому всі предмети, крім румунської мови, викладаються українською. Щороку в березні Союз українців Румунії проводить різноманітні заходи, приурочені роковинам народження видатного сина українського народу.

Василь КАПТАРУ

З діяльності голови СУР, депутата Миколи-Мирослава ПЕТРЕЦЬКОГО

Впровадження національної програми «Здоровий обід» в українських школах

Уперше декілька шкіл з Сучавського, Марамурського, Тульчанського і Тіміського повітів, які знаходяться у населених пунктах де проживають переважно етнічні українці, були внесені до списку навчальних закладів, включених до цього річної національної програми «Здоровий обід», відповідно до нормативно-правового акту, опублікованого в Офіційному віснику.

Внесення до цього списку сучавських восьмирічних шкіл у Молдова Суліца та Дерменешть, Русковської професійної школи у Марамурському повіті, восьмирічних шкіл Кілія Веке та Пардіна Тульчанського повіту та восьмирічних шкіл Машлок, Крічова, Ніцкідорф та Варіаш, усі у Тіміському повіті, стало чудовою новиною для депутата Миколи-Мирослава Петрецького. Адже як представник української спільноти у Парламенті Румунії він постійно виступає за рівність шансів у навчанні, зростання шкільної успішності та уникнення відсіву у школі, а нещодавно звернувся до міністерки освіти Ліджії Деки із депутатським запитом про необхідність справедливо-

го впровадження Національної програми «Здоровий обід».

залежить від наявності програми «Здоровий обід» і де цей проєкт є єдиною гарантією того, що діти

продовжать навчання у школі.

В офіційній відповіді міністерка Ліджия Дека дала запевнення, що програма «Здоровий обід» на 2024 рік здійснює «комплексний недискримінаційний відбір закладів передвищої освіти з високими потребами в підтримці, застосовує загальні та специфічні критерії відбору, спрямовані на підвищення рівня інклюзії та шкільних результатів, а

також на зменшення показників відсіву в закладах передвищої освіти, що знаходяться в географічно, економічно або соціально несприятливому середовищі».

Микола-Мирослав Петрецький зосередив свою увагу на школах у неблагополучних районах, приділяючи особливу увагу специфічним потребам сільських громад, де раціон багатьох дітей

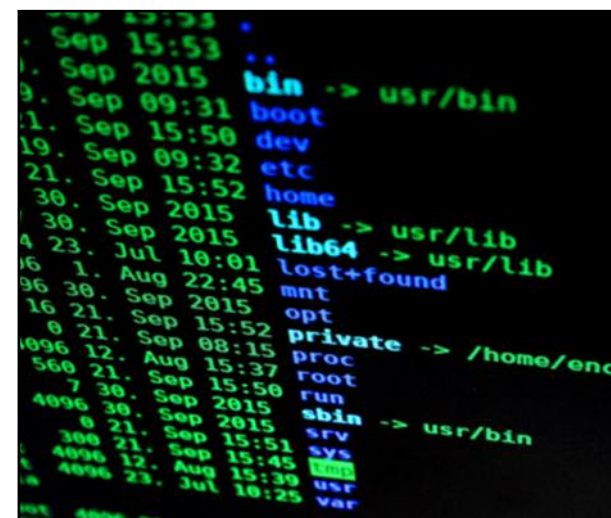
Кібербезпека в медицині

Чи може життя пацієнтів у румунських лікарнях опинитися під загрозою? Чи можуть кібератаки викрасти персональні дані громадян і дестабілізувати систему охорони здоров'я Румунії? Вичерпні відповіді на ці тривожні запитання зажадав почути депутат Микола-Мирослав Петрецький від міністра охорони здоров'я Александра Рафіли, до якого він звернувся з офіційним запитом щодо кібербезпеки медичних закладів Румунії й, опосередковано, щодо підвищеного ризику кібервразливості в контексті цифровізації державних послуг.

Ці запитання виникли у зв'язку з нещодавною кібератакою з використанням вірусу-вимагача, від якої постраждала значна кількість румунських медичних закладів, в тому числі великі медичні центри. Атака зашифрувала дані серверів, підключених до платформи HI-

POCRATE, що швидко вплинуло на цілу низку медзакладів.

Депутат зазначив, що ця атака не є поодиноким, підкресливши повторюваність кібератак на медичні заклади Румунії, що свідчить про постійну вразливість системи охорони здоров'я перед хакерськими групами або особами, зацікавленими в її дестабілізації.

Микола-Мирослав Петрецький звернувся до міністра охорони здоров'я Александра Рафіли з проханням надати йому роз'яснення і вказати конкретні заходи, які будуть вжиті для поліпшення кібербезпеки в системі охорони здоров'я. Нормативно-правові акти щодо захисту медичних закладів повинні бути прийняті негайно, - зазначив представник українців у румунському парламенті.

Крок вперед у будівництві нових мостів у Реметах

Депутат Микола-Мирослав Петрецький був дуже радий дізнатися, що в результаті його депутатського запиту до міністра національної оборони Ангела Тилвера, Генеральний штаб ЗСР видав повторний дозвіл на будівництво двох нових мостів у селі Ремети Марамурського повіту, що є важливим інвестиційним проєктом для цього населеного пункту, в якому проживає значна громада етнічних українців.

У запиті до міністра Ангела Тилвера депутат зазначив, що строк дії дозволу, виданого ТГ «Ремети» Генеральним штабом ЗСР 16.11.2022 р. терміном на один рік, закінчився через затримки ряду будівельно-монтажних робіт і, що ТГ «Ремети» подала запит на повторне оформлення дозволу, зазначивши, що всі умови і технічні рішення для реалізації проєкту залишаються незмінними.

Водночас він привернув увагу міністра на те, що два існуючі мости знаходяться в аварійному стані, один з них закритий для руху і знаходиться під загрозою обвалу. Інший міст, який взяв на себе весь рух, в тому числі і великоваговий, може не витримати значно більші навантаження, тому мешканці Ремет ризикують залишитися без основного шляху сполучення.

З діяльності голови СУР, депутата Миколи-Мирослава ПЕТРЕЦЬКОГО

Відзначення 210-ї річниці від дня народження Тараса Шевченка у м. Сату-Маре

Понад 150 учасників зібралися 9 березня на урочистому заході з нагоди святкування 210-ти років від народження видатного поета України Тараса Григоровича Шевченка. Подія, що має велике символічне значення, відбулася біля погруддя поета в центрі міста Сату-Маре, до якого учасники поклали вінки та квіти у кольорах румунського та українського прапорів.

Піднесена атмосфера заходу з вшанування світлої пам'яті українського національного поета зміцнило надію присутніх на те, що справедлива боротьба українського народу буде переможною, як це передбачав Тарас Шевченко ще в першій половині XIX-го століття. На пророчій місії Великого Кобзаря у відродженні українського духу, на актуальності його філософії життя та на цінностях багатогранної мистецької спадщини Шевченка для національної згуртованості наголосили присутні. Було зазначено, що приклад боротьби та самопожертви видатного українського мислителя нині єднає українців з усього світу, зігріває серця та душі.

Присутній на заході Голова СУР Микола-Мирослав Петрецький підкреслив важливість символу боротьби українського національного поета за свободу в сучасному регіональному контексті, адже Тарас Шевченко є палаючим символом України, генієм, який надав сенс почуттю ідентичності, так яскраво зображеному в його твор-

чості. Микола-Мирослав Петрецький підкреслив, що твори Тараса Шевченка були перекладені на більш ніж 100 мов світу і вони відомі багатьом румунам, так само, як і творчість Міхая Емінеску є відомою більшості українців. Голова СУР відзначив неймовірну здатність творчості Шевченка об'єднати не лише українців з України, а і тих, хто проживає в Румунії, створюючи справжні мости зв'язку. Також, він підкреслив важливість боротьби та закликів Шевченка, які сьогодні є більш актуальними ніж коли-небудь, в тому числі його заклик «Борітеся – поборете! Вам Бог помагає!», та представляють собою символ героїзму та сміливості українців, які сьогодні борються за свободу, демократію та українську мову. Микола-Мирослав Петрецький нагадав, що в Румунії встановлена найбільша кількість погрудь Тараса Шевченка після України, що свідчить про величезну пошану, якою користується український поет у нашій країні. Голова СУР подякував місцевій владі за

підтримку, яку вона вже два роки надає українському народу, що переживає нелегкі часи.

Голова Сату-Марської філії СУР пані Ірина Люба Горват згадала світлу постать великого поета Тараса Шевченка, який за її словами залишається вічним вогнем, що ніколи не згасне в серцях українців, де б вони не проживали. Префект повіту Раду Рока пообіцяв, що Сату-Маре

завжди буде поруч з Україною, аж до Перемоги, яка на його переконання незабаром відзначатиметься також біля погруддя великого українського барда. Він високо оцінив важливість участі СУР у діяльності та культурному житті міста Сату-Маре.

Моменти емоцій та вдячності були підсилені концертною програмою у виконанні скрипальки Стелі Данчіу, гітариста Андрія Дули (з Державної філармонії імені Діну Ліпатті, Сату-Маре) та колективу ужгородської Академії культури і мистецтв Закарпатської обласної Ради, України з програмою «Тарасу Шевченку – наша вічна вдячність!».

Учні Йонуц Ганциг, Наталія Голдіш та Саміра Сенука, які вивчають українську мову в школі ім. Геллерта Шандора в Мікулі прочитали вірші великого поета. Таку ж шану віддав і Гліб Бройченко, який прочитав прекрасний вірш Шевченка, а молода біженка Марія Доміна мала зворушливий виступ про значення творчості видатного українського поета.

Захід, організований Союзом українців Румунії, Сату-Марською філією, представленою головою Іриною Любою Горват та першим заступником голови Василем Бучутою, був вшанований присутністю численних офіційних осіб, місцевих та українських діячів культури, членів комітету філії, голів та представників місцевих організацій СУР у повіті, а також групи біженців з України, які знайшли прихисток у Сату-Маре.

www.uur.ro

Флорін Барбу та Микола Сольський обговорили транзит української агропродукції

Міністр аграрної політики та продовольства України Микола Сольський та міністр сільськогосподарства та сільського розвитку Румунії Флорін Барбу провели, наприкінці лютого, чергову онлайн-зустріч. Вони обговорили питання співробітництва в аграрній галузі між Румунією та Україною. Про це повідомило Мінагропром України.

Микола Сольський подякував своєму колезі за підтримку в забезпеченні безперервного транзиту української агропродукції територією Румунії до європейських портів. Він наголосив, що Україна високо цінує співпрацю з Румунією й, особливо, допомогу в налагодженні транзитних шляхів.

Нагадаємо, що Україна не експортує зернові в Румунію з літа 2023 року, після того як були запроваджені обмеження на рівні Євросоюзу. Зернові культури їдуть територією Румунії транзитом. Зокрема, у січні 2024 р. було перевезено 1,1 млн тонн, в першій половині лютого – 0,6 млн тонн зернових.

Foto: facebook.com/ConstantaPort

РУМУНІЯ ТА УКРАЇНА ВЗАЄМНО ВИЗНАВАТИМУТЬ ДОКУМЕНТИ ПРО ОСВІТУ

Президент Клаус Йоганніс у п'ятницю, 28 лютого, підписав закон про ратифікацію Угоди між Урядом Румунії та Кабінетом Міністрів України про взаємне визнання документів про освіту, яку було підписано 18 серпня 2023 року в Бухаресті.

Про це повідомила Адміністрація Президента Румунії.

Угода була підписана під час візиту прем'єр-міністра України Дениса Шмигала до Румунії. Вона передбачає, що українці та румуни зможуть працювати за фахом, перебуваючи на території іншої країни.

MINISTERUL EDUCAȚIEI

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

Раніше Міністерство освіти Румунії заявило, що завдяки новій угоді буде полегшено доступ до навчання та на ринок праці громадян двох держав.

Завдяки новій угоді два міністерства зміцнили двосторонні відносини у сфері освіти, що також сприятиме полегшенню доступу до освіти та ринку праці для громадян двох країн відповідно до європейської політики у цій галузі, – йдеться у заяві міністерства Румунії.

Угода сприятиме взаєморозумінню щодо визнання документів про здобуту освіту за різними рівнями, виданих в Румунії та Україні, а також документів про періоди навчання в Румунії та Україні.

Угода застосовується до документів про освіту, виданих визнаними акредитованими закладами освіти обох держав відповідно до їхнього чинного законодавства.

Серед заінтересованих сторін вступники до закладів вищої освіти, студенти, аспіранти, працівники різних сфер діяльності.

Василь КАПТАРУ

Глава МЗС Румунії про безпеку в Чорноморському регіоні

Міністерка закордонних справ Румунії Лумініца Одобеску наголосила на важливості співпраці країн Чорноморського регіону для стримування агресивної поведінки РФ у морі, допомагаючи в такий спосіб Україні та іншим вразливим партнерам. Цю заяву вона зробила 2 березня на панельній дискусії в рамках Дипломатичного форуму в Анталії.

«Разом із нашими партнерами в регіонах ми робимо все можливе, щоб допомогти і підтримати Україну, й одне з цих зусиль пов'язане з транзитом зернових, сільськогосподарських товарів через Румунію, а також використовуючи Чорне море. Питання безпеки, на жаль, з війною в Україні стало нашим головним пріоритетом. Але також важливим є продовження нашого співробітництва як союзників, бо Болгарія, Туреччина і Румунія є членами НАТО, і також важливо стримувати агресивну поведінку росії в Чорному морі в регіоні та працювати разом, щоб знайти найкраще рішення, з одного боку, допомагаючи Україні, а також іншим вразливим партнерам, як-от Молдова та Грузія», з іншого. – сказала глава МЗС Румунії. Вона відзначила позитивні перспективи співробітництва між країнами НАТО в регіоні – Румунією, Туреччиною і Болгарією, у сфері розмінування в Чорному морі, модель співпраці, яка може бути поширена на інші сфери.

Під час дискусій Лумініца Одобеску підкреслила стратегічний пріоритет, який Румунія надає Чорноморському регіону з точки зору безпеки, економічного розвитку і сполучення. Вона підкреслила відданість Румунії регіональному співробітництву разом з країнами-членами НАТО, ЄС і регіональними партнерами, які поділяють ті ж самі цінності.

Глава румунського зовнішньополітичного відомства зауважила, що важливо працювати разом, щоб забезпечувати зв'язок, тому що це основне для країн, які розташовані біля Чорного моря. «На жаль, після агресивної війни росії в Україні безпека в Чорному морі стала головним нашим пріоритетом. І я говорю не тільки про Румунію, а й про країни регіону. Тому що Чорне море стало зоною зіткнення між неоімперськими інтересами росії і законними інтересами країн регіону, щоб співпрацювати в хорошому ключі з конкретними проектами», – зазначила вона.

Василь КАПТАРУ

Геополітичні виклики у Чорноморському регіоні: Інтерв'ю з експертом з геополітики, політологом, колишнім дипломатом та головою громадської організації «Дім Чорного моря» Доріном Попеску

Для якнайкращого розуміння та усвідомлення наслідків геополітичних процесів у навколишньому світі, передусім у Чорноморському регіоні, румунська громадська організація «Дім Чорного моря» пропонує широкому загалу два нових аналітичних проєкти: Чорноморські хроніки – геополітичний бортовий журнал біля Евксинського Понта (назва Чорного моря в Стародавній Греції, Стародавньому Римі та Візантії) та Гість «Чорноморських хронік» на Евксинському Понті.

Чорноморські хроніки мають форму щотижневих оглядів основних політичних, військових, економічних, геополітичних та безпекових подій, що відбуваються в розширеному Чорноморському регіоні. Ці щотижневі аналітико-синтетичні матеріали містять три основні структурні елементи: – білі хроніки: аналітична розшифровка безпекових подій у розширеному Чорноморському регіоні; – червоний код: визначення потенційно вибухонебезпечних подій у регіоні; – чорні лебеді: можливі сценарії/події/розвиток подій з низькою передбачуваністю та максимальним впливом, які можуть проявитися в регіоні, якщо згорнуть всі сприятливі фактори.

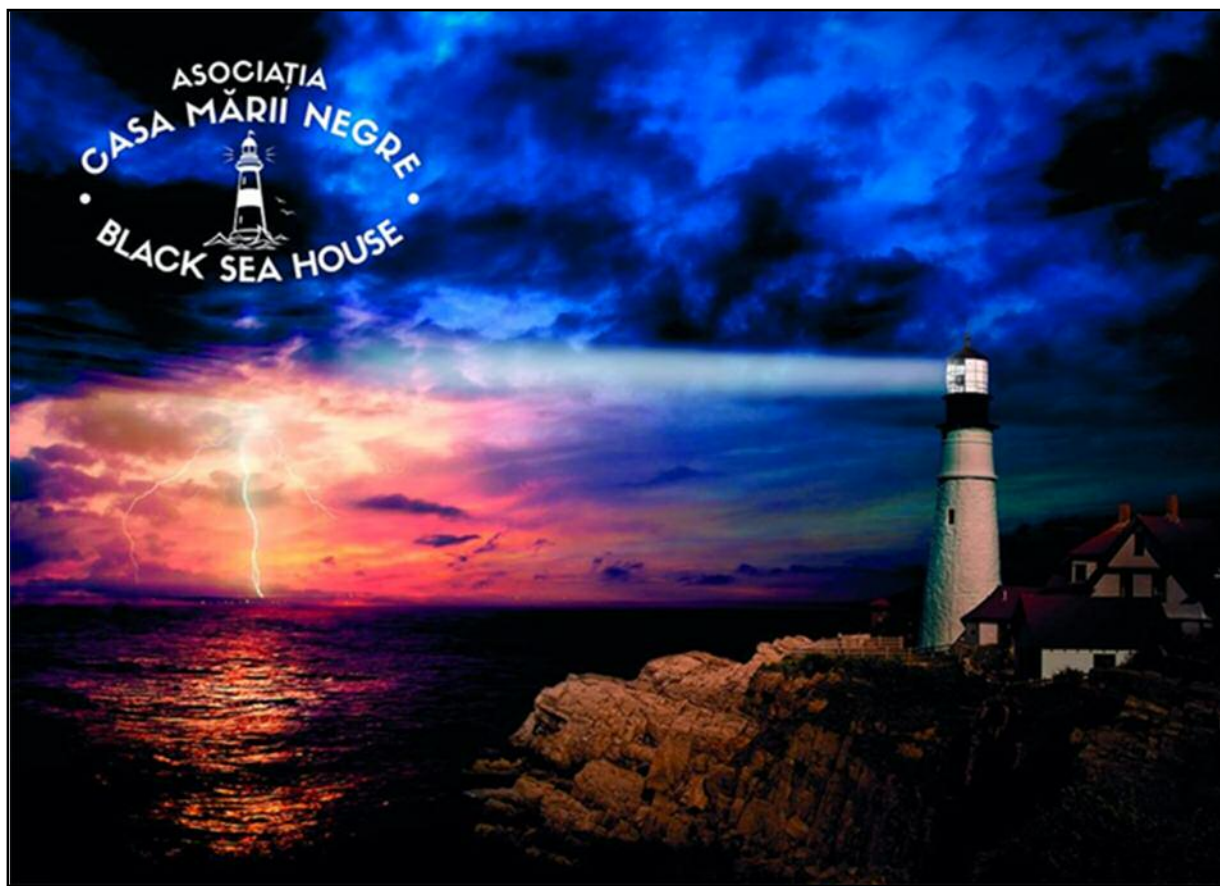
Гість «Чорноморських хронік» на Евксинському Понті – це новий аналітичний проєкт у вигляді оригінального щомісячного аналізу від спеціального гостя ГО «Дім Чорного моря» з Румунії або з країн регіону, про політичні, військові, економічні, геополітичні та безпекові події, що відбуваються в розширеному Чорноморському регіоні. Іноді аналіз гостя може бути замінений інтерв'ю з одним із експертів ГО «Дім Чорного моря» з «гарячих» геополітичних питань регіону. Про це та про інше ми попросили розповісти головного ініціатора цих проєктів експерта з геополітики, політолога, колишнього дипломата та голову громадської організації «Дім Чорного моря» Доріна Попеску.

– Очолювана Вами організація започаткувала у перші місяці цього року два нових проєкти. Як виникла ця ідея?

– Ми живемо у все більш напруженому світі, в якому відбувається все більше подій, багато з них накладаються одна на одну, важко розшифровуються, іноді навіть експертами і, звичайно ж, широкою громадськістю. Для того, щоб спростити розуміння широким загалом, а також експертами, геополітичних явищ, що відбуваються в розширеному Чорноморському регіоні, регіоні, який має стратегічне значення для Румунії та НАТО в цілому й, отже, допомогти розшифрувати геополітичні події, що відбуваються в цьому регіоні, ГО «Дім Чорного моря», основною діяльністю якої є моніторинг геополітичних подій у розширеному Чорноморському регіоні, пропонує широкий громадськості та експертам з країн Чорноморського регіону

щотижневий огляд основних політичних, геополітичних, військових, економічних та безпекових подій в регіоні. До речі, хочу наголосити, що, згідно з нашою давньою оцінкою, Чорноморський регіон є полігоном для випробувань і переговорів про новий світовий порядок. Тут ревізійністські акто-

до Чорного моря, поки що в режимі онлайн, найкращих експертів з Румунії та інших країн регіону, в першу чергу з Р. Молдова, України, Грузії, експертів високого рівня і з бездоганною репутацією, фахівців в системі міжнародних відносин, які щомісяця говоритимуть з нами про Чорне море. Кожен

ри, такі як російська федерація, намагаються нав'язати своє бачення нового світового порядку і Чорноморський регіон є одним із, а можливо навіть найважливішим полігоном, тут випробовується новий світовий порядок. Цей регіон набув глобального значення, тому для експертів і громадськості вкрай важливо мати під рукою аналітичний інструмент, не витрачаючи час на пошук новинних сайтів у Румунії, Р. Молдова, Україні, російській федерації, країнах Кавказу. Ми в основному проводимо попередній аналіз найбільш важливих подій і повідомляємо про них, але не у вигляді інформаційних звідень, а проводячи попередню аналітичну оцінку, відзначаємо відповідні події і зводимо їх в єдиний документ, виставляємо його на розсуд громадськості, маючи на увазі, звичайно, нашу мету, щоб ця первинна аналітична оцінка дійшла до якомога більшої кількості людей. Отже, «Чорноморські хроніки» – це щотижневі огляди, які містять основні актуальні геополітичні, політичні, військові, безпекові та економічні події в Чорноморському регіоні, ці щотижневі огляди готуються експертами ГО «Дім Чорного моря» в Констанці, яку я очолюю.

– Інший ваш проєкт – Гість «Чорноморських хронік». У чому його особливість?

– Ми плануємо запросити до Констанци,

гість розповідатиме про найважливіші події в Чорноморському регіоні, пропонуватиме оригінальний, власний аналіз, який ми розміщуватимемо на сайті нашої організації та розсилатимемо всім зацікавленим особам, третього тижня кожного місяця. Таким чином, ми маємо два аналітичних продукти, які розповідають про Чорне море і, які будуть сприяти кращому усвідомленню громадськістю та експертами важливості, стратегічної значущості Чорноморського регіону.

– 10 років тому, в лютому 2014 року, російська федерація розв'язала війну проти України, а в 2022 році Москва розпочала повномасштабне вторгнення в Україну. Відтоді багато чого змінилося в регіоні Чорного моря. Як усе це вплинуло на румунсько-українські відносини?

– Одним з небагатьох позитивних наслідків цього конфлікту, повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну, стала можливість для Румунії та України покращити, нормалізувати, зміцнити і навіть підняти до найвищого, стратегічного рівня свої двосторонні відносини.

(Продовження на 6 стор.)

Всесвітня служба Радіо Румунія

Геополітичні виклики у Чорноморському регіоні: Інтерв'ю з експертом з геополітики, політологом, колишнім дипломатом та головою громадської організації «Дім Чорного моря» Доріном Попеску

(Закінчення. Поч. на 5 стор.)

У цьому напрямку вже зроблено багато кроків. Розпочато переговори про підвищення двосторонніх відносин до рівня стратегічного партнерства, є заяви, але є також дипломатичні зусилля, спрямовані на визначення найкращих сфер, тем, які могли б принести додану вартість цьому стратегічному партнерству між нашими країнами. Отже, війна збільшила апетит Бухареста і Києва до налагодження стратегічних двосторонніх відносин і в цьому напрямку ведеться велика робота. Звичайно, є також низка проблем, історичного характеру, низка негативних уявлень, які впливали на наші двосторонні відносини до цього часу і які, мало-помалу, відходять на другий план, стають історією, але вони відходять, стають історією і минулим завдяки щоденним зусиллям дипломатів, експертів, тих, хто щиро вірить у покликання цих двосторонніх відносин приносити користь, як в Бухаресті, так і в Києві. Надзвичайно важливою ланкою у розвитку двосторонніх відносин є румунська спільнота в Україні та українська спільнота в Румунії. Разом ці дві спільноти є чи не найважливішим інструментом зміцнення двосторонніх відносин, тобто, окрім того, як столиці бачать двосторонні відносини своїх країн, відповідний внесок можуть зробити і роблять обидві спільноти. Чому ці дві спільноти відіграють абсолютно вирішальну роль у розвитку двосторонніх відносин? Тому що більшість старих упереджень у двосторонніх відносинах, які інерційно проявляються і сьогодні, пов'язані з дотриманням прав румунської меншини в Україні та української меншини в Румунії. Якщо ці упередження відійдуть у минуле завдяки додатковим заходам і діям, вжитим двома країнами на користь румунської меншини в Україні та української меншини в Румунії, то багато упереджень, з якими частина населення наших країн дивиться на ці двосторонні відносини, будуть розвіяні. Таким чином, це чудова можливість для Румунії та України зміцнити свої двосторонні відносини.

— Хоча про це мало говорили, але Румунія послідовно та безумовно допомагала Україні протягом останніх двох років, в тому числі у військовому плані. Як Ви оцінюєте позицію офіційного Бухареста у цьому сенсі?

— Румунія надала Україні явну, повну, багаторівневу допомогу в усіх сферах — соціальній, економічній, військово-технічній, політичній, геополітичній, правовій тощо, і продовжуватиме це робити. Зазначу, що Румунія анітрохи не зменшила темпів і рівня підтримки. Можливо, іноді, з певних статистичних причин, румунська влада вирішила не говорити про цю підтримку відкрито для громадськості, як це робили інші країни, але ця підтримка була масштабною, вона була

добре виміряна, вона була добре структурована, вона була значною і вона була постійною і безумовною, звичайно, тому що завдяки цій підтримці Румунія практично гарантує частину своєї безпеки, якщо хоче, допомагаючи зупинити російську армію від просування в напрямку Румунії та інших країн НАТО. Ніхто в Румунії не має наміру зменшувати цю підтримку в найближчі місяці і роки. Румунія продовжуватиме надавати масштабну підтримку Україні в усіх вищезгаданих сферах. Ми залишаємося дуже впевненими у те, що, якщо підтримка України міжнародним співтовариством не ослабне, природні, законні цілі України щодо визволення своїх територій одного дня будуть досягнуті. Отже, я думаю, що ми знаходимося на цьому етапі. Підсумовуючи — війна надала особливу можливість Румунії та Україні перезапустити двосторонні відносини, навіть до рівня стратегічного партнерства; над цим стратегічним партнерством працюють; важливо, щоб історичні упередження, які кинули тінь на наші двосторонні відносини, були усунуті за допомогою різних заходів та дій з обох сторін; обидві меншини, румунська - в Україні та українська - в Румунії, мають бути краще залучені до цих процесів, оскільки те, як вони сприймають двосторонні відносини, буде вирішальним у формуванні майбутніх взаємин між Бухарестом і Києвом; російська федерація продовжує залишатися прямою військовою загрозою для України, більш віддаленою, гібридною загрозою для Румунії та Республіки Молдова; Україна та Румунія можуть знайти формулу та різні формати співпраці, включаючи створення форматів для посилення безпеки Республіки Молдова, яка є надзвичайно важливою в цьому регіональному рівнянні з точки зору ризиків та загроз, які генерує російська федерація. Зараз ми знаходимося на другому році війни. Ми чекаємо на розвиток подій, які призведуть до повного досягнення законних цілей української сторони щодо припинення цієї агресивної війни російської федерації проти України та війни за оборону України, шляхом повного звільнення території та відновлення територіальної цілісності України.»

— 2024 рік є роком чотирьох виборів у Румунії — до Європарламенту, місцевих, парламентських та президентських. Водночас, на тлі численних криз, в останні роки і в Румунії спостерігалось зростання популярності праворадикальних рухів і партій, які часто використовують «запозичену» від росії антиукраїнську риторику. Чи не вплине це на подальшу допомогу Румунії Україні?

— По-перше, російська федерація звикла використовувати політичні, електоральні вразливості в країнах, де проходять вибори. Це триває вже кілька років, російська федерація діє в гібридний спосіб у країнах, де

відбуваються вибори. Яким чином? Підтримуючи довіру суспільства до таких інституцій, як Європейський Союз, НАТО тощо, підтримуючи довіру суспільства до функціонування власних національних інституцій — парламенту, збройних сил, спецслужб, силових структур тощо. Що стосується країн-членів ЄС і НАТО, то в першу чергу шляхом руйнування довіри населення країн-членів до функціонування цих інститутів — Європейського Союзу і НАТО, намагаючись деструктурувати відносини між двома сторонами Атлантики, а також намагаючись ще більше поглибити існуючі невеликі тріщини в трансатлантичних відносинах. російська федерація має на меті і здійснює гібридні дії в цьому сенсі, щоб ізолювати Україну і підірвати міжнародну підтримку України. На жаль, звичайно, період виборів у 2024 році в усіх країнах-членах ЄС створює сприятливе поле для гібридних дій російської федерації з точки зору спроб дестабілізувати політичну ситуацію в країнах-членах ЄС і НАТО та поглибити вразливості. З цієї точки зору, що ми маємо робити? Суворо уникати політизації стратегічних питань, таких як підтримка України і залишити управління підтримкою фахівцям. Ми повинні повністю уникати включення до виборчого порядку денного питань, які можуть зашкодити цій підтримці, уникати або політично та електорально виважено, зважено і добросовісно підходити до питань цього рішення і, безумовно, будуть голоси, які закликатимуть до скорочення цієї підтримки, будуть популістські заяви про те, що ця підтримка буцімто руйнує власні соціальні та економічні можливості Румунії, на шкоду її власним громадянам. Це не так, підтримка України — це підтримка безпеки Румунії, це підтримка майбутнього наших дітей. На жаль, проведення цих виборів розширить поле для маневру російської федерації, яка, в тому числі шляхом здійснення гібридних, провокаційних та дестабілізуючих дій в Румунії, намагатиметься зменшити цю підтримку. Усе залежить від здатності і бажання офіційного Бухареста зберегти цю підтримку, оскільки, повторюся, ця підтримка є такою, що зменшує або знімає ризик того, що Румунія може навіть стати прямою мішенню в майбутніх війнах і конфліктах, спричинених напруженістю, яка спостерігається зараз.

— І все-таки, наскільки, на Ваш погляд, зміниться позиція Румунії до українського питання після цьогорічних виборів?

— Я залишаюся впевненим, що навіть після цих виборів буде підтверджено, що демократія в Румунії є консолідованою, здатною протистояти цим викликам і, що зрілість і мудрість румунського населення, яке продовжуватиме підтримувати Україну, оскільки усвідомлює стратегічну важливість цієї підтримки, забезпечить мінімізацію токсичних наслідків цього виборчого року.

НАСТРОЇ УКРАЇНСЬКИХ БІЖЕНЦІВ

Понад 145 тис. українських біженців отримали статус тимчасового захисту в Румунії. Після двох років повномасштабного вторгнення багато з них досі мають матеріальні складнощі та проблеми з інтеграцією.

Про це свідчить дослідження, проведене організацією Save the Children Romania у лютому. Було опитано українських біженців, які перебувають у Румунії, про їхні проблеми та наміри. Більшість респондентів зазначили, що не планують залишатися у цій країні, а ті, хто має такі наміри, як пріоритет вказують освіту своїх дітей та потреби в інтеграції.

На запитання про найбільші потреби у Румунії, 74% респондентів вказали оплату оренди квартири та комунальних послуг; 54% – відвідування лікаря та придбання ліків; 43% – купівлю одягу та взуття; 39% – придбання предметів побуту, а 32% – харчування.

За даними опитування, 93% респондентів живуть в орендованих квартирах або будинках, лише 3% проживають у державних центрах розміщення, а 2,4% – у приватних осіб без орендної плати.

Лише 10% респондентів можуть задовольнити всі свої основні потреби. Більшість батьків відповіли, що не можуть задовольнити всі власні основні потреби, але намагаються забезпечити необхідне для своїх дітей, заощаджуючи гроші.

62% респондентів не працевлаштовані, 17% – уклали трудові договори в Румунії; 11% – працюють віддалено в компанії за межами країни, 7% опитаних працюють без трудового договору, а 3% є пенсіонерами. Головна причина безробіття для більшості громадян – відсутність навичок спілкування румунською мовою (65%) і потреба піклуватися про члена сім'ї (54%).

Школи та дитсадки у Румунії відвідують 12% українських дітей, 49,5% навчаються в

українській системі дистанційного навчання, 19% навчаються о обох країнах. Водночас 10% навчаються за українським форматом навчання в Румунії, а 8% не відвідують жодну форму навчання. Для дітей, які не навчаються в румунських школах, основною перешкодою є незнання мови (71%).

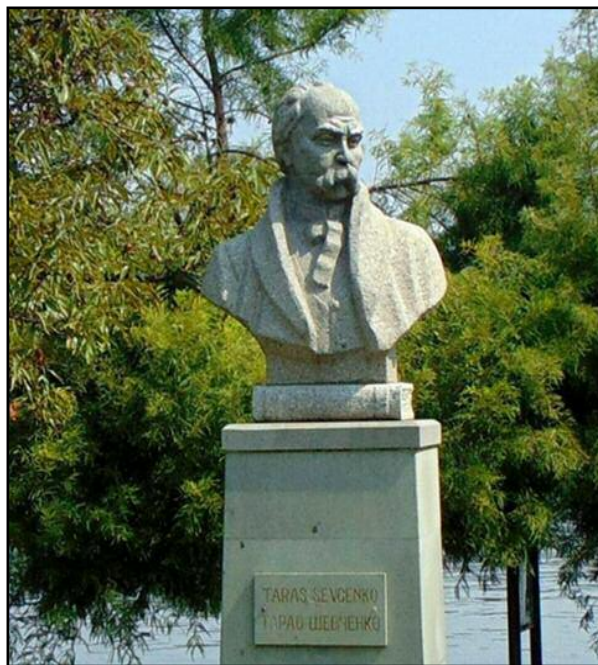
Понад половина опитаних (54%) вказують на важкодоступність медичних послуг.

Василь КАПТАРУ

Деякі спостереження над передмовами й примітками видань Тараса Шевченка в Румунії

Процес абсорбції творів Тараса Шевченка в Румунії чітко поділяється як на періоди, так і має особливості вивчення. Ім'я великого Кобзаря вперше стало відомим у Румунії 1886 р. завдяки часопису лівого спрямування „Contemporanul” („Сучасник”), який видавав вихідець із України Константин Доброджану-Геря (1855-1920), і до закінчення Другої світової війни 1939-1945 рр. поширення відомостей про творчість Т. Г. Шевченка в Румунії відбувалося завдяки діяльності подвижників – Замфіра Арборе-Раллі (1848-1933), Іллі Константиновського (1913-1995; псевдонім – Константин Вилкован) та ін. Практично необмежені можливості для популяризації творчої спадщини Шевченка в Румунії настали після закінчення Другої світової війни (зумовлені входженням Румунії до складу країн „соціалістичного табору” після ліквідації монархії 30 грудня 1947) і тривали до врочистого відзначення 150-річчя від дня народження Кобзаря (1964), коли його вірші чотири рази виходили окремими виданнями (1952, 1957, 1960, 1963) переважно в перекладах класика румунської літератури Віктора Тулбуре (1925-1997), а 1961 р., до 100-річчя з дня смерті Шевченка, побачили світ і його прозові твори в перекладах О.Константинеску та Р. Василеску-Албу. Однак це „ознайомлення” відбувалося, звичайно ж, у певних межах у відповідності із загальноприйнятими тоді постулатами в дусі „Т. Г. Шевченко – великий революційно-демократичний поет, борець за народну справу” (саме так називалася стаття Тамари Гане в часописі „Viața românească”, №3 за 1951 р.) Період 1948-1962 рр. у румунській літературі отримав назву „obsedantul deceniu” („мученицьке десятиліття”), коли румунська комуністична влада повністю переймала класичний радянський сталінізм з усіма його похідними: індустріалізація будь-якою ціною; колективізація сільського господарства; марксизм-лені-

нізм у його сталінському тлумаченні як єдино визнана ідеологія; утвердження „керівної і спрямовуючої” ролі компартії в цій тоталітарній державі; масові репресії, процеси над „ворогами народу” („dușman al poporului”); суцільне обмеження діяльності православної церкви та повна заборона греко-католицької

за радянським зразком 1 грудня 1948 р., заборона викладання релігії в школах і вузах; депортації населення (зокрема, румунів, сербів, німців – усього понад 40 тисяч осіб – на початку 1950-х рр. із західного Банату в „негостинний” і слабо населений Береганський степ, на півдорозі між Бухарестом і Чорним морем); створення концентраційних „трудових таборів” і в'язниць для політв'язнів. Самоочевидним є те, що у другій половині 1940-початку 1960-х рр. Румунія була піддана надзвичайно сильній ідеологічній радянзації з боку „великої країни перемігшого соціалізму” („marea patrie a socialismului biruitor”). „Lumina vine de la răsărit!” („Світло йде зі сходу!”)

– змушений був заявити тоді Тудор Аргезі (1880-1967), визначний румунський поет; відповідно, активно пропагувалася й „прогресивна” російська і радянська література, частково „пошастило” й Шевченкові як синові одного з народів „першої країни соціалізму”. Безумовно, ми жодною мірою не хочемо заперечувати певних здобутків румунського шевченкознавства 1950-першої половини 1960-х рр., лише наголошуємо на його надмірній заідеологізованості, часто примусовому впровадженню „зверху”, що не сприяло щирій любові широкого румунського загалу до шевченкових поезій. І це яскраво видно з фрагментів передмов до видань Тараса Шевченка румунською мовою в 1950-1960-х рр., наведених у фундаментальній праці «Сторінки румунської шевченкіани» (Бухарест, 2006, т.1). Іван Ребошапка зазначає: «Відмінне зацікавлення Шевченком у Румунії постає відразу після Другої світової війни, у зовсім інших, дружніх відносинах Румунії з бившим СРСР, коли про Шевченка починають захоплено писати румунські діячі культури, письменники і ін. в тому дусі, у якому писалося тоді в Союзі. Писані тоді статті ґрунтувалися на російськомовних джерелах, їх не слід називати критичними, а оглядово-імпресіоністичними, у яких дописувачі належно оприлюднювали вражаючий життєвий тернистий шлях поета і суголосну його творчість.

(Продовження на 10 стор.)

Сергій ЛУЧКАНИН,

доктор філологічних наук, доцент,
професор кафедри загального мовознавства,
класичної філології та неоелліністики Навчально-наукового
інституту філології
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)

Делегація СУР побувала в Ямниці Івано-Франківської області

Делегація Союзу українців Румунії (СУР) на чолі з головою Союзу, депутатом Миколою-Мирославом Петрецьким, відвідала Ямницю Івано-Франківської області (Україна), де зустрілася з представниками місцевих органів влади, обговоривши транскордонні питання, що становлять спільний інтерес.

Дискусії включали огляд двостороннього співробітництва, зокрема в освітній, культурній та мистецькій сферах, а також обговорення способів, в які сторони можуть брати участь у спільних проєктах, що фінансуються з європейських фондів.

До складу делегації СУР також увійшли: перший заступник голови СУР Василь Пасенчук, заступник голови СУР Іоан Рекало, голова Союзу української молоді Румунії Олександр Мочернак, голова організації СУР у селі Поляни Сергій Стуляник та мер Полян Алекса Кіфа.

Микола-Мирослав Петрецький згадав про тісний зв'язок між СУР та органами місцевого самоврядування в Україні, наголосивши на важливості сприяння транскордонному співробітництву шляхом реалізації спільних проєктів, які приносять користь прикордонним громадам. Він також побажав Ямницькій ТГ успіху та швидкої перемоги України.

Голова СУР розповів про всебічну підтримку, яку Румунія надає Україні від самого початку повномасштабного вторгнення росії, нагадавши і про гуманітарну допомогу, яку СУР надав українським областям протягом двох років війни. Він висловив переконання, що підписаний у грудні 2022 року Меморандум про співпрацю між СУР та Ямницькою ТГ і надалі відкриватиме нові можливості для обох сторін. Наостанок голова

СУР зробив запис про візит делегації у Книзі історичних митей з життя Ямницької громади.

Своєю чергою голова Ямницької ТГ Роман Крутий подякував гостям з Румунії за візит, солідарність, співробітництво і надану у складний

пунктами Мараморошини та Закарпаття, розробку та реалізацію нових спільних проєктів, що фінансуються з європейських фондів, а також посилення співпраці у культурній сфері було також обговорено у Рахові, де делегація СУР

воєнний час гуманітарну допомогу від СУР, висловивши сподівання на подальше тісне партнерство і реалізацію спільних транскордонних проєктів.

Шляхи покращення транскордонного співробітництва між прикордонними населеними

зустрілася з головою Рахівської районної державної адміністрації Владиславом Кичем. На зустрічі були присутні заступник голови Рахівської РДА Павло Басараба та в.п. міського голови Рахова Євген Молнар.

Василь КАПТАРУ

Зустріч з делегацією українських парламентарів у Бухаресті

У середу, 28 лютого, депутат Микола-Мирослав Петрецький мав зустріч у Палаці Парламенту з делегацією українських парламентарів, які перебували в Бухаресті для участі у круглому столі на тему «730 днів війни в самому серці Європи: наслідки, реалії та перспективи на регіональному та глобальному рівнях», організованому Союзом українців Румунії (СУР) у парт-

нерстві з Парламентською фракцією національних менишин.

З румунської сторони в дискусіях також взяли участь: голова Парламентської групи дружби з Україною Йоан Балан, лідер фракції Націонал-ліберальної партії у Палаті депутатів Габріель Андронаке та заступник голови Комітету з питань оборони Сорін Молдован.

До складу української делегації увійшли Олександр Пасічний, голова групи дружби Україна-Румунія, Оксана Савчук та Михайло Лаба, Посол України в Румунії Ігор Прокопчук та І-ий секретар Посольства України в Румунії Борис Патраш.

З цієї нагоди Микола-Мирослав Петрецький підкреслив роль парламентської дипломатії у зміцненні відносин між Румунією та Україною і говорив про необхідність посилення парламентських обмінів між двома країнами, як на рівні груп дружби, так і на рівні профільних комітетів. Він також зазначив, що в нинішньому міжнародному та регіональному контексті зміцнення румунсько-українських двосторонніх відносин є особливо актуальним.

Румунські депутати підтвердили підтримку України з боку Румунії «доти, доки це буде потрібно» і висловили готовність поділитися досвідом, набутимим в процесі підготовки до вступу в ЄС.

Зі свого боку, українські парламентарі подякували румунській владі та народу за конкретну, постійну та багатовимірну підтримку України протягом останніх двох років, зокрема, за підтримку біженців та забезпечення транзиту зерна на експорт, роль Румунії у цьому питанні будучи визначальною.

Василь КАПТАРУ

КРУГЛИЙ СТІЛ НА ТЕМУ «730 ДНІВ ВІЙНИ В САМОМУ СЕРЦІ ЄВРОПИ: НАСЛІДКИ, РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ ТА ГЛОБАЛЬНОМУ РІВНЯХ»

Союз українців Румунії (СУР) організував у вівторок, 27 лютого, у Палаці Парламенту круглий стіл на тему «730 днів війни в самому серці Європи: наслідки, реалії та перспективи на регіональному та глобальному рівнях». Захід було організовано у партнерстві з Фракцією національних меншин у Палаті депутатів.

Перед круглим столом відбулося відкриття фотовиставки «730 днів війни в самому серці Європи: конфлікт у зображеннях», проведеної у партнерстві з агентством Agerpres. Були представлені світлини Крістіана Лупашку, кореспондента агентства, який передав крізь об'єкти свого фотоапарата емоції пережиті під час 15 поїздок до України.

Світлини розкривають ситуацію в Україні та є маніфестом, закликом до усвідомлення драми всього українського народу. «Виставлені фотографії лише підтверджують, що війна триває, що є величезні втрати, як матеріальні, так і людські, і, що потрібна солідарність, щоб підтримати Україну в її боротьбі з російським агресором», – сказав Крістіан Лупашку.

Агентство Agerpres на заході представила його генеральна директорка Клаудія Ніколає. «Ця війна означає кров, означає вбивства. Ми намагалися також показати мистецтво, куль-

Микола-Мирослав Петрецький зазначив, що Румунія залишається «надійним партнером України» та підкреслив солідарність румунського народу, незалежно від віросповідання та національності. «Я дякую румунській державі, моїм колегам у парламенті та всім, хто підтримував і підтримує український народ», – сказав представник українців у Парламенті Румунії.

Голова СУР засудив розв'язану Росією

Обговорення було зосереджено на низці пріоритетів, таких як: тристороння співпраця та підтримка України та Республіки Молдова Румунією, перспективи євроінтеграції України та Республіки Молдова, російська агресія як загроза стабільності, безпеці та демократії в регіоні, залучення діаспори до підтримки України, а також відбудови та зміцнення України.

На заході також було обговорено динаміку

румунсько-українських відносин, подолання наслідків російської агресії в Україні, протидію зусиллям режиму Володимира Путіна з підризу демократії та європейських інституцій, а також розколу західних суспільств.

У контексті складної ситуації в Україні та страждань, спричинених конфліктом, учасники круглого столу наголосили на важливості солідарності з українським народом перед обличчям сучасних викликів і загроз, а

також на твердій відданості цінностям демократії та поваги до прав людини. Було підтверджено непохитну підтримку територіальної цілісності України та рішуче засуджено агресію Росії, підкресливши той факт, що вона є не лише загрозою для України, але й викликом для демократії та стабільності в Європі.

У той же час в ході дискусій було підкреслено, що існує сильна потреба у співпраці та взаємній підтримці на європейському та міжнародному рівнях для вирішення цієї складної ситуації та сприяння миру й стабільності в регіоні. Тому було наголошено і на необхідності продовження підтримки України, оскільки вирішення конфлікту та відбудова країни потребуватимуть довготривалих зусиль та постійної участі міжнародної спільноти.

За офіційними оцінками, станом на 31 грудня 2023 року загальна вартість відбудови та відновлення в Україні перевищила 480 мільярдів євро. Майже 4000 навчальних закладів (вишів, шкіл, дитсадків) було пошкоджено або зруйновано з початку вторгнення. Людські втрати за 730 днів війни в Україні перевищили 10 тисяч убитих мирних жителів, з яких понад 500 дітей. Понад 14 мільйонів людей, майже третина населення України, були змушені залишити свої домівки, більше половини з них покинули країну, у тому числі 2 мільйони дітей. Україна наразі є країною з найбільшою кількістю мін і вибухонебезпечних залишків, що не розірвалися, у всьому світі, з третиною ураженої території, що еквівалентно всій площі Румунії.

Георге Ангел,
Василь Каптару

туру, цивілізацію, які постраждали, представили на зображеннях повністю або частково знищені об'єкти спадщини ЮНЕСКО. Ми презентували зруйновані церкви, які представляють, по суті, культурну цінність будь-якого стражденного народу», – сказала Клаудія Ніколає.

Круглий стіл відкрив Голова Союзу українців Румунії, депутат Микола-Мирослав Петрецький, який наголосив на тому, що Румунія підтримує український народ від початку вторгнення, а парламент Румунії одним із перших у світі «найжорсткішим чином засудив агресію Росії».

війну, яка, за його словами, спрямована «не лише проти України, а й проти демократії». «Я переконаний, що, підтримуючи Україну, ми зупинимо війну і житимемо у світі миру та спокою», – сказав депутат Микола-Мирослав Петрецький.

Учасники також вшанували хвилиною мовчання пам'ять жертв конфлікту в Україні.

У заході взяли участь офіційні особи, парламентарі, дипломати, представники місцевої державної адміністрації з Румунії, України та Республіки Молдова, представники академічних кіл та релігійних культів, експерти, члени української громади.

Деякі спостереження над передмовами й примітками видань Тараса Шевченка в Румунії

(Продовження з 7 стор.)

Дехто писав і аналітичні статті про Шевченка, наводячи приклади зближення з румунською літературою» [Сторінки румунської шевченкіани, т. 1, с. 130]. Наведемо деякі з них, щоб сповна відчувати той жорсткий ідеологічний диктат, який панував і в тогочасному СРСР, і в Румунії за часів Георгіу-Дежа.

Михайл Садовяну, «Тарас Шевченко», передмова до першого видання поезій Кобзаря румунською мовою 1952 р. (цікаво, що того самого року в Києві побачило світ перше видання поезій Емінеску українською мовою також із передмовою Михайла Садовяну; чітко простежується «соціальний наказ» і «паритетність»): «У часи царської цензури вся творчість Шевченка перебувала під забороною. Тепер його книги поширюються в мільйонах примірників, перекладаються всіма мовами народів СРСР. У 1939 р., у 125-у річницю народження Шевченка, представники всіх народів Радянського Союзу зібралися на могилі над Дніпровою кручею, щоб поклонитися пам'яті великого українського поета. Прийшли німці і зруйнували могилу; народ, звільнений великою хвилею наступального пориву Червоної армії, поспішив відновити могилу – місце вічного спочинку поета... Вигляд Шевченка, за портретом, якого я маю, як у старовинного козацького отамана: великі пухнасті вуса, опущені донизу, густі брови, високе чоло, бараняча шапка і кожух; погляд прямий і твердий» [Сторінки румунської шевченкіани, т. 1, с. 346]

Михай Новиков, «Тарас Шевченко», передмова до видання поезій Кобзаря румунською мовою 1960 р. у серії «Cele mai frumoase poezii»: «Народ цієї прекрасної країни, що має таке звитяжне минуле, терпів нелюдські страждання, віками був закутий. Навіть коли скинув ненависне ярмо польської шляхти і поєднав свою долю з російським народом (1960 рік! – С.Л.), він не зазнав щастя визволення, бо царський абсолютизм путами кріпацтва опутав усю імперію. Переважна більшість народу була позбавлена прав, поневірялась у кріпацькому ярмі. В поезії Шевченка з'єднано не лише гіркоту рабського життя і заклики до кращого життя, а й картини повстання, прагнення боротьби і помсти, незгасну віру народу в те, що врешті він здобуде собі світле майбутнє» [Сторінки румунської шевченкіани, т. 1, с. 351]

Єкатерина Фодор, «Тарас Шевченко» (передмова до Бухарестського видання прози Шевченка 1961 року): «Соціально-політичні, філософські й естетичні концепції Шевченка-письменника, художника, мислителя і революційно-демократичного борця формувалися під могутнім впливом революційних ідей у Росії, російської прогресивної соціальної думки. Багатогранний талант, Шевченко жив і творив у часи розпаду феодального ладу, у час, коли революційний визвольний рух мас набував усе більшого розмаху... Кращі роки свого життя він присвятив боротьбі за соціальне й національне визволення народних мас. Його жертва в ім'я народної справи, мрій

і сподівань народу буде служити прикладом і заохоченням для майбутніх поколінь» [Сторінки румунської шевченкіани, т. 1, с. 358]

Михай Бенюк, передмова до видання «Кобзаря» румунською мовою 1963 р. у повному перекладі Віктора Тулбуре: «Хоча багато його поем було заборонено не тільки під час свого життя, а й пізніше в царській Росії, велика частина власної творчості проникла у фольклорну скарбницю, її співали чи друкували, свято поширювали не тільки в Україні, а й в усій Росії, де російські поети подбали про її переклад... У нашій країні ім'я Шевченка та його творчість давно стали відомими публіці... Але широке проникнення в народний загальний його поезії завдячується перекладам, здійсненими після визволення країни» [Сторінки румунської шевченкіани, т. 1, с. 424].

Цілий букет жорсткої ідеологізації, вульгарного соціологізму – це все – данина тому жорстокому часові з його неймовірним партійно-ідеологічним диктатом і кліше. Зараз подібні рядки викликають обурення й гірко-іронічну посмішку.

Для румунського шевченкознавства середини 1960-кінця 1980-х рр. настали доволі „хмарні” часи, коли поетичне слово Кобзаря (лише поеми) за 25 років (1964-1989) румунською мовою з'явилися тільки одного разу – 1976 р. у популярній серії „Biblioteca pentru toti” („Бібліотека для всіх”). Цікаво, що 1974 р. в Україні побачило світ друге видання поезій Емінеску українською мовою – чи не той-таки «ідеологічно-партійний культурний наказ» перекладати з мов країн соціалістичної співдружності? Суспільно-політична ситуація в Румунії змінилася: 23 квітня 1964 р. у центральній газеті Румунської робітничої партії (з 1965 р. – Румунська комуністична партія) „Scînteia” („Іскра”) з'явилася „Declarația cu privire la poziția Partidului Muncitoresc Român în problemele mișcării comuniste și muncitorești internaționale” („Declarația din aprilie”) („Декларація щодо позиції Румунської робітничої партії з питань світового комуністичного і робітничого руху”, відома як „Квітнева декларація”), в якій наголошувалося на принципі самостійності компартій і принципі невтручання у внутрішні справи, що, по суті, зводило нанівець вплив СРСР і КППС у Румунії. „Комуністична монархія” Ніколае Чаушеску (1965-1989), після початкового періоду „відлиги” (до 1971 р.), пригнічувала розвиток національних меншин (ця доля не оминула й етнічних українців, зокрема, 1965 р. було закрито Український ліцей у Сігеті), оскільки орієнтувалася на ідеологію „націонал-комунізму”. У 1980-х рр. шевченкознавство в Румунії розвивалося передусім завдяки представникам української національної меншини, серед яких особливо виділяються праці Магдалини Ласло-Куцюк „Велика традиція: Українська класична література в порівняльному висвітленні” (1979), де показано співзвучність Шевченка з іншими поетами чи його органічну єдність з українською літературою взагалі, та докторська дисертація Стеліана Груї-Яцентюка (1933-1996; у 1950-х рр. навчався в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка) „Тарас Шевченко – поет-романтик” (1973); їх-

ній доробок уже ґрунтовно досліджено О.С.Романцем та Т.А.Носенко.

Падіння 22 грудня 1989 р. диктатури Н. Чаушеску відкрило для Румунії нові шляхи у напрямку демократії та соціально-економічного прогресу, було знято обмеження для розвитку мов і культур національних спільнот Румунії. З другого боку, перехід до ринкової економіки і відсутність „соціально-державного замовлення” у 1990-х призвели до спаду книгодрукування, особливо в галузі художнього перекладу, як це спостерігалось і в Україні в перші роки після проголошення незалежності 1991 р. У сприйнятті творчості Шевченка зник й ідеологічний чинник, загальнообов'язковість, що були такими помітними в 1950-середині 1960-х рр. Проте зменшилося, очевидно, й охоплення читацького середовища. З'явилися навіть крайнощі – 1993 р. вандалами було повалено погруддя Т.Г.Шевченку на березі бухарестського озера Херестреу, відкриті ще 1952 р. Його незабаром вдалося відновити за сприяння Посольства України в Румунії.

Загалом рецепція Шевченка в Румунії 1990-х частково відбувалася ще за інерцією, у руслі попереднього шевченкознавства. Найважливішою подією стало, безумовно, повне видання поетичної спадщини Тараса Шевченка 1990 р. (його готували, очевидно, ще 1989 р. до ювілею Кобзаря): Șevcenko. Cobzarul. În românește de Victor Tulbure. Prefață, tabel cronologic și note de Dan Horia Mazilu. – București: Editura Univers, 1990. – 728 p. Як уже зазначалося О.С.Романцем, спостерігається унікальний у перекладацькій справі випадок відтворення всієї поетичної спадщини Кобзаря одним перекладачем – Віктором Тулбуре, який працював над цими перекладами з кінця 1940-х рр. Їхні лінгвістичні аспекти прорецензував незабутній С.В.Семчинський [2], який показав, що перекладач відмовився від перекладу ad litteram і найчастіше перевтілював оригінал румунською мовою з урахуванням її особливостей, у першу чергу – її багатющої синонімії (пояснюється великою кількістю суперстратних інтерференцій – слов'янської, угорської, турецької, грецької). У переважній більшості випадків перекладач віднаходив доречні терміни і словосполучення, іноді – розмовного походження: Ходи сюди! („Гайдамаки”) – „Fă-te'ncasoale!”, „Де? Якого?” (запитує Залізник в Яреми Галайди про те місце, де було вбито батька Оксани) – „Aud bine?” (букв. „Чи я чую добре?” – влучне відтворення стану неспокою, схвилюваності). Хоча, як наголошується в рецензії С. В. Семчинського, подекуди трапляються менш адекватні чи взагалі недоречні румунські еквіваленти, як-от заголовки першої балади Т. Шевченка „Причинна” (у Тулбуре – „Nebuna”, букв. „Божевільна”; кращим виглядає варіант „Zăluda”, букв. „придуркувата, недоумкувата”).

(Далі буде)

ДРУГА РІЧНИЦЯ ВТОРГНЕННЯ: ЗАЯВИ РУМУНСЬКИХ ЛІДЕРІВ НА ПІДТРИМКУ УКРАЇНИ

На знак пошани до стійкості українського народу, будівлі Адміністрації Президента, Парламенту, Уряду та Міністерства закордонних справ Румунії були підсвічені у кольорах українського прапора в суботу ввечері, 24 лютого, у другу річницю російського вторгнення в Україну. А в понеділок на пленарному засіданні депутати хвилиною мовчання вшанували пам'ять загиблих громадян України, які стали жертвами російської незаконної агресії. Румунські лідери у річницю повномасштабного вторгнення рф висловлювати свою підтримку і солідарність з Україною.

Президент Клаус Йоганніс: Майбутнє України – в Європейському Союзі

Президент Клаус Йоганніс заявив, що Румунія продовжуватиме надавати підтримку Україні доти, доки це буде необхідно та підтримуватиме зусилля сусідньої країни щодо інтеграції до Європейського Союзу. «Ми відзначаємо два роки, відколи Україна невтомно бореться, захищаючи свій народ і свою територію. Два роки, як ми об'єдналися проти агресора і всі разом бореся за демократію, верховенство права, наші цінності, нашу свободу і нашу безпеку. Як надійний сусід України на Чорному морі, Румунія продовжуватиме пропонувати свою всебічну підтримку та безумовну участь доти, доки це буде потрібно. Ми також надалі підтримуватимемо зусилля України щодо інтеграції в європейську сім'ю, її майбутнє – в Європейському Союзі», – написав глава держави у мережі X.

Водночас у своєму зверненні до учасників спеціального заходу, проведеного у Бухаресті, з нагоди другої річниці від початку російської збройної агресії проти України та на знак солідарності з українськими переселенцями, глава держави зазначив, що «Європа має зберігати єдність, незважаючи на труднощі, з якими вона стикається і продовжувати надавати допомогу, якої потребує Україна в цей критичний час, тому що тільки таким чином можна захистити і гарантувати демократію, цінності, свободу і безпеку».

«Враховуючи надзвичайно складну ситуацію в сусідній країні, невизначеність щодо закінчення війни зберігається. За ці два роки ми стали свідками руйнівних подій: бомбардувань, зруйнованих сімей, варварських вбивств мирних жителів. І саме ці картини жахів, скоєних російською федерацією, змушують нас зберігати тверду прихильність до безумовної підтримки України

стільки, скільки це буде потрібно», – заявив Президент Румунії.

Спікер Сенату Ніколає Чуке: Румунія і весь вільний світ – поруч з Україною

Румунія і весь вільний світ підтримують Україну, країну, яка бореться за життя і демократію, – зазначив у суботу, 24 лютого, спікер Сенату Ніколає Чуке, лідер керівної Націонал-ліберальної партії. «Два роки тому Україна зіткнулася з повномасштабною неспровокованою війною. З тих пір українські громадяни з рішучістю і мужністю безжально захищають свої будинки, свою свободу і своє майбутнє. Румунія і весь вільний світ підтримують Україну, націю, яка бореться за життя і демократію», – написав Ніколає Чуке на своїй сторінці в мережі X

Прем'єр-міністр Марчел Чолаку: Румунія солідарності з Україною

Румунська влада діє в дусі повної єдності і солідарності з Україною до досягнення перемоги і справедливого миру, заявив з

для підтримки української держави та населення, яке серйозно постраждало від цієї трагедії.»

У документі також наголошено, що Румунія «дотримується конструктивного, прозорого та заснованого на взаємній довірі підходу у відносинах з Україною. Ми доводимо, що є надійним і передбачуваним партнером на двосторонньому рівні, а також на європейському та багатосторонньому рівнях, роблячи таким чином свій внесок у безпеку та стабільність у всьому Чорноморському регіоні». «Румунія залишається твердо відданою підтримці незалежності, суверенітету і територіальної цілісності України, а уряд Румунії буде і надалі працювати над посиленням конкретної і багатовимірної підтримки України» – йдеться у заяві.

Глава МЗС Лумініца Одобеску: росія нещадно завдає немислимих страждань

До другої річниці повномасштабного вторгнення рф в Україну міністерка закордонних справ Румунії записала відеозвернення, в якому засудила дії москви: «російська федерація вже два роки, день за днем, безжально спричиняє страждання, які важко собі уявити, людські жертви, десятки тисяч зруйнованих сімей, зруйновані школи, лікарні, дитячі садочки та знищена критична та цивільна інфраструктура, в тому числі поблизу кордону України з Румунією. Те, що робить росія, є прямим порушенням принципів Статуту ООН та основоположних норм міжнародного права. Цією неспровокованою, незаконною і нелегітимною війною з далекосяжними і довготривалими наслідками російська федерація ще раз довела, що вона залишається найбільшою загрозою безпеці європейської та євроатлантичної спільноти.»

Міжнародне співтовариство має моральний і політичний обов'язок підтримувати Україну й український народ в їхньому законному і запеклому опорі збройній агресії, – додала глава зовнішньополітичного відомства. «З першого дня російської агресії проти України Румунія довела, що вона є надійним, відповідальним і принциповим партнером, який постійно пропонує Україні міцну і багатовимірну підтримку. Ми стоїмо поруч з Україною, з українським народом і підтримуємо його суверенне право захищати свою незалежність, територіальну цілісність та демократичний і європейський шлях. Ми продовжуємо стояти поруч з Україною до перемоги у війні і далі в процесі відновлення та європейської інтеграції! Україна – це Європа! Солідарність та європейські цінності об'єднують нас. За останні два роки наші двосторонні відносини суттєво розвинулися та зміцнилися, набуваючи вимірів майбутнього Стратегічного партнерства в дусі рішення, погодженого в Бухаресті 10 жовтня 2023 року президентами Румунії та України».

(Продовження на 15 стор.)

Всесвітня служба Радіо Румунія

ДРУГУ РІЧНИЦЮ ПОЧАТКУ ПОВНОМАШТАБНОЇ ВІЙНИ В УКРАЇНІ ВІДЗНАЧИЛИ У КЛУЖ-НАПОЦІ КРУГЛИМ СТОЛОМ

24 лютого 2022 року стало початком нової активної фази російського нападу на Україну. В 2024 світова українська спільнота, до якої відносимось і ми, говорить не тільки про два роки від повномасштабного вторгнення на територію України, але й про 10 років відколи російська федерація замахнулася на сусідню незалежну державу. Клузька філія Союзу українців Румунії у партнерстві з відділом української мови та літератури Філологічного факультету Університету ім. Бабеша-Бойоя організували та провели 24 лютого захід «Два роки від початку повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну», який пройшов у приміщенні факультету. На подію завітали почесні гості – представники керівництва університету та Філологічного факультету, викладачі, студенти, члени місцевої філії СУР та біженці. За участі постійного медіа-партнера TVR Cluj та завдяки зусиллям журналістки українського походження Марії Чінар-Жіги ця зустріч, як і багато інших, отримала відповідне висвітлення та розголос на телебаченні й в інтернет-просторі.

Доцент Іоан Гербіл у вступному слові повідомив, що подібні події на знак солідарності з українським народом провели усі 13 філій Союзу українців Румунії. Урочистості відкриттю надало виконання державних гімнів Румунії та України солісткою Національної опери в Клуж-Напоці, меццо-сопрано Лізою Кадельник. У продовженні священик Василь Бочкорек відправив двомовно панахиду за жертвами війни в Україні. Потім усі присутні у пам'ять про тих, хто віддав своє життя за нашу свободу, поставили запалені свічки на сходах головного холу Філологічного факультету.

Захід було продовжено круглим столом на тему: «З історії десятилітнього військового спротиву Україні», в якому взяли участь доповідачі, почесні гості та всі присутні. Першим слово взяв заступник ректора Університету ім. Бабеша-Бойоя, професор, д-р Корін Брага: «Мені було б приємніше прийти до вас на відкриття симпозіуму чи на презентацію якоїсь книги чи на подію, організовану СУР, на яких в минулому я був присутній. ...Та, на жаль, ми живемо в сумній реальності, коли протягом вже 2 років через тиранічний підлий режим однієї країни інший народ, цивільне населення, в тому числі жінки і діти, страждають, їх вбивають і мучать, над ними знущаються. ...Тож дозвольте мені висловити підтримку і співчуття від ректора та керівництва університету, від мене особисто всім тим, хто вже 2 роки, а то і більше, страждає в Україні».

Далі у своєму привітальному слові декан Філологічного факультету, доктор філологічних наук, доцент Рареш Молдован серед іншого зазначив: «...Сьогодні, в першу чергу ми шановуємо героїв, які вистояли варварській інвазії. ... Але ми також живемо з надією, що в майбутньому результатом цієї війни стане зближення між румунським та українським народами, ми краще пізнаємо одне одного і станемо більш об'єднаними, що впливає й з назви організації, яка замислила цю сьогоднішню подію...Наш факультет, як і весь університет, в міру своїх можливостей продовжує підтримувати Україну».

Після подяки СУР та Університету ім. Бабеша-Бойоя за запрошення взяти участь у цьому заході, член-кореспондент Академії правових наук України, доктор юридичних наук, професор Володимир Васильович Носік зазначив: «Два роки триває виснажлива війна для України. Завдяки тому, що країни заходу, весь світ зрозуміли, що це не локальний конфлікт, не спеціальна операція, а це боротьба за виживання людини із цивілізованого світу, вони підтримують Україну як можуть і ми дякуємо їм за це. Сподіваємось, що спільна перемога буде за нами і ми збережемо Європейську колективну безпеку, на передовій лінії якої стоїть сьогодні Україна. Сподіваємось за підтримки інших країн ми зможемо вирвати перемогу.»

У продовженні гість з України запропонував до уваги присутніх свою роботу на тему: «Українці за кордоном і закордонні українці в Румунії: правовий

висловлюють свою солідарність Україні. Книгу ПЕН-клуб вирішив видати саме в рік святкування 100-річчя від свого заснування, як найбільш відповідну такій нагоді. Крім того, пані Чесеряну як викладачка створила особливий проєкт «Образ іншого в румунсько-слов'янських відносинах посткомуністичного періоду», в якому мали би брати участь науковці місцевого університету та їхні колеги з Молдови, викладачка Харківського університету та російський дослідник, який на даний момент проживає у Польщі. Наразі проєкт знаходиться на розгляді в Міністерстві досліджень та інновацій, а всі його учасники розраховують на отримання позитивної відповіді в найближчий час. На чисто людському рівні викладачка повідомила про існування особистого щоденника, який вона почала вести від початку війни. Початок і наслідки варварського нападу росії викликала в доповідачки сильну хвилю емоцій,

які їй потрібно було вилити на папір. Пані Чесеряну зачитала авторський вірш «Українські троянки», створений весною 2022 року, коли українські жінки почали масово рятуватися від війни в сусідніх країнах. Як метафору авторка використала Трою, відоме грецьке місто, але вона зауважила: «я щиро надіюсь, що Україна ніколи не стане Троєю, а якщо і стане нею, то тільки Троєю нескореною, непереконою».

У продовженні директор Центру міжнародного співробітництва Клузького університету ім. Бабеша-Бойоя,

доктор політичних наук, професор Сергій Мішко розповів про зусилля, які доклали він та його колеги з початку війни «для того, щоб якомога більше українських студентів та учнів змогли продовжити навчання в нашому університеті.» «На жаль, і далі буде багато роботи. Тож ми продовжимо докладати всі зусилля для того, щоб надати можливість українцям навчатися в Румунії на основі договору з Україною», – сказав він. Як аналітик міжнародної політики, який займається українським питанням, Сергій Мішкою запевнив, що на рівні університету та центру, яким він керує, робиться все можливе для того, щоб досягнути головної мети: «Зробити так, щоб європейські серця продовжували битися за Україну». На завершення він запросив всіх присутніх на відкриття виставки «40 невиданих дипломів», яка розмістилася в приміщенні університету й присвячена тим молодим людям, які загинули в перші місяці війни від російських обстрілів і не отримали свої дипломи. Ціллю цієї виставки є не дати забути мирним європейцям про небезпеку війни, яка триває поруч, і потенційно може стати й їхньою реальністю та є також жестом солідарності з українськими колегами і студентами.

(Закінчення у наступному числі)

Ольга СЕНИШИН

статус та перспективи консолідації української нації в умовах війни та повоєнного відновлення України». У презентації автор визначив основні сфери, об'єктивні та суб'єктивні чинники консолідації українців, говорив про правовий статус українців у Румунії в умовах війни, про умови набуття статусу закордонного українця та набуття громадянства ними в Україні, про права та про захист прав закордонних українців в Україні тощо. Доповідач також підкреслив, що «консолідація практично відбувається уже зараз, під час війни. Це не теорія, не абстракція. Це реальність в якій ми тут з вами зараз знаходимося. Адже ми, українці за кордоном, опинилися тут, на цьому заході, організованому Союзом українців Румунії, який об'єднує закордонних українців на цій території. І це вже перший крок в процесі консолідації, це позитивне явище».

Наступною виступила президентка ПЕН-клубу Румунії, докторка філологічних наук, професорка Руксандра Чесеряну, яка в першу чергу привернула увагу на те, що «коли ми говоримо «Слава Україні!» для нас це не просто фраза чи заклик – це слова, які змушують битися швидше, як ваші так і наші серця.» Далі письменниця розповіла про вихід у світ весною 2022 року книги «Фотографії війни», що містить поеми румунських авторів трьома мовами (румунською, англійською та українською), які

ЗНАЧЕННЯ ЕПІТЕТА В ЛІРИЦІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА ТА ЙОГО ЕКВІВАЛЕНТИ В РУМУНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ

Переклад адресований насамперед тим, хто не володіє відповідною мовою і, отже, не має можливості увійти у всесвіт великого літературного твору, хоча й хотів би це зробити. Роль перекладача полягає в тому, щоб встановити зв'язок, а саме: стосунки між «споживачем» і твором. Вдалося це чи ні, скажуть критики, тобто представники нової мета структури (критика, розрахована виключно для перекладу), які стверджують, що переклад творів вдалий чи ні. Якщо кінцевою метою перекладу (як складного процесу транспозиції) є надання змісту написаного, акцент зміщується на передачу сенсу, але якщо потрібно проілюструвати особистість автора, то переклад, перш за все, орієнтований на елемент стилю. І... оскільки стиль – це сукупність засобів і способів вираження, використаних автором даною мовою, художній переклад, здається, – серед усіх видів перекладу – має найбільше право бути визначеним як «перенесення між двома мовами». Оскільки кожна мова має власні ресурси вираження, «перенесення» здійснюється на основі системи еквівалентів і критеріїв з обмеженою сферою застосування, які перекладач встановлює сам [M. Moraru, 2004, p. 7].

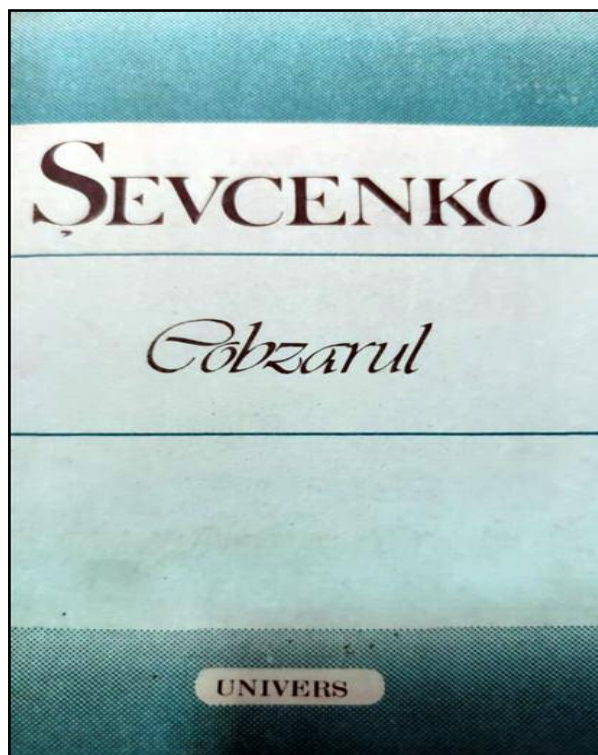
Переклад завжди матиме відносну тотожність з оригінальним літературним твором, він може прагнути дорівнювати йому, але ніколи не зливатиметься з ним, і це тому, що переклад матиме свого творця, свій власний матеріал і своє власне життя в іншому лінгвістичному, літературному та соціальному сфері, відмінній від оригіналу [M. Moraru, 2000, p. 113]. Перекладач не буде відображати весь процес пізнання і відтворення навколишнього життя, він оперує відображенням реальності, вже відфільтрованим крізь особисте его письменника. Завдання перекладача структуровані «у кількох чітко визначених цілях: найкраще зрозуміти й проникнути в художнє послання оригіналу (когнітивна сторона процесу перекладу); «ознайомитися» зі стилем (виражальними засобами лейтмотиву оригінального твору); пізнати спільний елемент творчості автора, а також суспільно-історичні рамки розгортання подій, і після цього ґрунтовного вторгнення в поетичний всесвіт автора оригінального твору переформулювати весь матеріал на основі іншого лінгвістичного коду.

Виникає питання? При таких умов – чи повинен перекладач, який транспонує літературний твір з усім тим, що в ньому є унікальним, індивідуальним і специфічним, з однієї мови на іншу, бути «імпортером» чи краще «реставратором»? [M. Moraru, p. 98].

У всій спеціалізованій літературі, чи то через авторитетний голос теоретиків, чи то через саму суть існуючих перекладів, з'являється ідея «неминучих втрат», яких зазнав літературний твір, особливо поезія, у процесі транспонування іншою мовою. Незрівнянно менше написано – хоча зародки цієї ідеї з'являються з самого початку – про можливість якихось здобутків літературного твору завдяки перекладу, завдяки чому обов'язкові мінуси частково компенсуються. «Щоб врятувати поему, – каже Лучіан Блага, – у перекладі часто достатньо однієї перемоги перекладача над оригіналом». [L. Blaga, 1957, p. 88]. Ідея компенсації стилістичних цінностей чітко представлена Іоаном Когном (Ioan Kohn) у його

обширній праці «Компенсаторські чесноти румунської мови в перекладі» (*Virtuțile compensatorii ale limbii române în traducere*), автор виходячи з переконання, що «переклад (літературний) є явище, яке значно перевищує за складністю просту еквівалентність семантичну та граматичну знаків, воно не являє собою заміну одного лінгвістичного коду з іншим, а вирівнювання, з комунікативної та прагматичної точок зору, двох повідомлень» [Kohn, 1983, p. 258].

Його точка зору є дуже нюансованою, оскільки він пропонує, з одного боку, можливість розглядати проблеми перекладу в складній системі, що складається з взаємодоповнюючих і взаємодіючих галузей наук, таких як лінгвістика, естетика, теорія комунікації тощо та, з іншого боку, наявність двох фундаментальних принципів: переклад загального змісту повідомлень і компенсації стилістичних цінностей.

Збереження всіх стилістичних відтінків у перекладеному варіанті, зауважує професор І. Когн, неможливе, оскільки кожна ідіома має (на рівні фонетики, граматичної структури, лексики тощо) естетичні значення (мотивовані, частотні, екстралінгвістичні), точна перебудова якого неможлива. Водночас, однак, завдяки достоїнствам нової субстанції, у мові рецепції, первинне художнє повідомлення набуває виразної сили, подекуди перевершує модель, компенсуючи цими «перемогами» брак виконання в іншому місці. Тому «транспонування будь-якого вірша тягне за собою неминучі втрати, водночас відкриваючи шанси на можливі прибутки. Він не має на меті перейняти конкретні значення оригіналу, а шукати аналогії, елементи, здатні виконувати однаково контекстуальну функцію, викликати образи з близьким емоційним потенціалом». [Kohn, 1983, p. 261]

Перекладач мимоволі приносить у сферу художнього перекладу деякі елементи зі свого власного ідейного всесвіту, зі своєї індивідуальної здатності для проникнення й сприймання художнього повідомлення, з особистих резонансів, пробуджених до впливу на реальність, змальовані письменником оригіналу. Отже, це залишається суб'єктивним актом, який надає доступ іншому перекладачеві. Художній переклад, оскільки він є

плодом творчої праці людини – перекладач перекладає твір – матиме суттєво індивідуальний характер.

Мета однакова, унікальна для всіх перекладачів, етапи процесу перекладу завжди однакові (або мають бути), але засоби специфічні і створюють індивідуальну методику роботи. Безсумнівно, кожен перекладач стикається з проблемою адаптації робочої «стратегії», щоб визначити, що важливо зберегти в перекладі та які можливі варіанти підібрати. Далі ми спробуємо визначити, які можливі варіанти перекладу «хроматичного епітета» з твору Тараса Шевченка на існуючі румунські версії.

Тарас Шевченко, безсумнівно, уособлює національний геній української культури, будучи видатним представником слов'янського та європейського літературного романтизму і «творцем міфу про Україну» у баченні Магдалени Ласло-Куцок. Він водночас був противником, бунтівником, ентузіастом свободи та прихильником національної гідності, прихильником ідеалу, завжди шукав альтернативи, протистояючи злу та егоїстичним інтересам – любов'ю до прекрасного і міцним характером для пригноблених і принижених. Так, використовуючи іронічну лексику, володіючи мовою, збагаченою новою лексикою, Шевченко енергійно переходить від однієї опери до іншої, зупиняється, щоб заспівати баладу, продовжує патріотичний порив до лірико-історичних тем і скрізь відчувається його дух невичерпний та суворий присутність. Шевченко оспівував свій світ, людський стан у цілому, будучи одним із національних поетів, які мала українська література, через усі теми, які він фіксував, через усі правила, яких поважав.

Найкращий перекладач творів Т. Шевченка румунською мовою поет Йон Козмей (Ion Cozmei) вважає: «... те, що румунський поет Міхай Емінеску представляє для існування й сталості румунської мови та літератури, для фізіології румунського народу, у повній мірі втілює для українського народу літературно-поетичну творчість Тараса Шевченка, одного з найважливіших представників слов'янського та європейського романтизму».

Переклад творіння такого оригінального поета потребує реконструкції внутрішньої моделі оригінального твору та виявлення відповідних еквівалентів у матеріальності мови, якою він перекладений у нашому випадку на румунську. Що ж до перекладів Шевченкової лірики, то в переважній більшості це натхнення й навіть вірні переклади перекладачів, рідко призводять до зміни змісту чи поетичного потенціалу.

Рецепція поетичної творчості Тараса Шевченка в Румунії, хоч і починається з XIX століття (перша згадка з'являється в «Contemporanul», статті, перекладеній з французької в адаптованому вигляді тексту В. Р. Морфілла з «Temps» разом із прозовим перекладом і без заголовка вірша, написаного українським поетом у 1847 р. має складну траєкторію з перервою близько 20 років після смерті Константина Доброджану-Геря (який має деякі теоретичні замітки та перекладацькі спроби з творчості Шевченка).

(Далі буде)

Роман ПЕТРАШУК

Сповідь та Покаяння

Живучи у цьому світі ніхто з людей не є без гріха. Навіть якби людське життя тривало лише один день, то цього було б достатньо, щоб провинитися перед Богом. Тому не є помилкою визнати, що всі ми є грішними на цій землі, бо не знайдеться у світі жодної людини без гріха. Для цієї нашої слабкості тілесної створив Господь для нас Святу Тайну Сповіді. Таким чином кожен з нас отримав можливість оновити своє духовне життя та зв'язок з Богом.

Але чи достатньо сповідати погані вчинки, щоб отримати прощення від Бога? Напевно ні, але це є першим кроком до навернення. Євангеліст Матвій у 27-ій главі пише, що й Юда Іскаріот, який зрадив Христа, визнав що зробив помилку розкаюся, повернув тридцять срібних монет первосвященикам, а сам пішов та повісився. Юда визнав свою провину, але не мав надію, що Христос йому простить такий вчинок. Апостол Петро, який тричі відрікся від Спасителя, визнав гріх свій, плакав за нього і після Воскресіння Христос його простив. Найкращий приклад навернення та покаяння, про якого нам оповідає Ісус є притча про Блудного сина.

Це мабуть найгарніша притча і найбільш знайома у всьому світі. У цій притчі кожен з нас може віднайти себе. Усі ми, вчиняючи гріх, віддаляємося від Отця Небесного і стаємо як той блудний син. Цей син хотів відда-

литися від свого батька, пішов у далеку країну, втратив все що мав, майже вмираючи від голоду згадав, що має батька, в якого є достатком хліба та подумав повернутися додому та просити батька прийняти його як слугу. Цей момент можна вважати сповіддю!

Коли син визнає, що згрішив перед Богом і перед своїм батьком. Навернення сина додому означає покаяння, навернення із далекого краю та прохання у батька, щоб той його простив і прийняв, хоча вже не був достойним бути його сином. Батько його приймає, а це є великою для нас надією, що Отець і нас грішних прийме у своє царство.

Притча Блудного сина є для нас образом Божим, так можемо бачити, якому Богові ми служимо! Виправдані були отці духовні, коли сказали, що якби зі всієї Біблії залишилась лише ця притча, то й цього було б достатньо, щоб пізнати хто є справжній наш Отець! Друга неділя з чотирьох, які відводяться для підготовки до Великого Посту є Неділею блудного сина. Син, який мертвий був, але ожив, тому що визнав свою помилку і навернувся і ми його маємо прикладом справжнього покаяння та називаємо цю неділю «Неділею Блудного сина». Покійний Митро-

полит Варфоломій стверджував у своєму науковому слові, що «ніхто не є у такій великій пропасті, аби не мати можливості навернутися до Бога, і Бог би його не прийняв, і ніхто не знаходиться на такому високому місці, аби бути переконаний у тому, що ніколи не впаде звідти».

отець Іван ЮРЧА

ТВОРЧА ЗУСТРІЧ З ІВАНОМ МАЛКОВИЧЕМ

*«Хвалебних од Івану вистача.
Він заслужив на шану і повагу,
бо, не прогнавши янгола з плеча,
створив для нас
"А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГУ»».*
Сергій КОВАЛЬ

2 березня 2024 року в громадському просторі «Вільні» м. Косова відбулася творча зустріч з Іваном Малковичем. Тут зібралися люди, небайдужі до чистоти духовних криниць, наділені великою любов'ю до книги та поетично-

го слова, які вирости з книжками, на яких стоїть веселий логотип А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА.

Христина Станіщук – модераторка – звернулася до присутніх зі словами:

Сьогодні щиро зустрічаємо і вітаємо нашого гостя, рокірку українського книговидання, засновника та директора А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, улюбленця книгоманів, людей від 2 до 102 років, неймовірну особистість, культурного діяча, письменника – Івана Малковича.

Христина Станіщук – ініціаторка і модераторка власного книжкового клубу «Читаємо Вільно», який задумала ще в січні створити в Косові. Вона коротко зупинилась на роботі клубу, мета якого – збирати небайдужих, об'єднувати їх однією мовою, одними думками. Кожні два тижні, по четвергах, у вечірні години у просторі будуть проводитись читання. Напередодні у соцмережах в анонсі буде повідомлятися про те, яку книжку читатимуть і обговорюватимуть. «Іван Малкович – уродженець нашого краю, а тому цією неймовірною подією, з легкої руки Івана Антонович, сьогодні ми відкриваємо власний книжковий клуб

«Читаємо Вільно» і запрошуємо приєднуватися до клубу», – промовила Х. Станіщук.

Присутні хвилиною мовчання вшанували всіх, хто загинув у боротьбі за Незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України, за те щоб ми мали змогу вчитись, працювати і продовжувати жити.

Модераторка подякувала гостеві, що завітав на Косівщину, і зазначила, що цей простір дав нове життя Косову, новий поштовх творчості, культурі, новий підхід розвитку принципів особистості. «Висловлюю свою вдячність за запрошення. Радий бути тут з вами, побачити Косів з нового погляду, якого я не знаю і не знав раніше», – розпочав свою розповідь Іван Малкович.

Іван Малкович – український поет і видавець, власник і директор видавництва А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, член Національної спілки письменників, лауреат премій «Бу-Ба-Бу» (1987), «Благовіст», імені В. Свідзінського (2016), Національної премії України ім. Т. Шевченка (2017), кавалер міжнародного «Ордену усмішки» (Польща).

Народився у Нижньому Березові Косівського району Івано-Франківської області. Закінчив місцеву школу (1976), Івано-Франківське музичне училище ім. Д. Січинського (1980).

(Продовження на 15 стор.)

Марія ПОРОХ,
членкиня Клубу інтелігенції
ім. І.Пелипейка та РО «Просвіта».
Світлини авторки.

Христина Станіщук відкриває творчу зустріч з Іваном Малковичем

ДРУГА РІЧНИЦЯ ВТОРГНЕННЯ: ЗАЯВИ РУМУНСЬКИХ ЛІДЕРІВ НА ПІДТРИМКУ УКРАЇНИ

(Закінчення. Початок на 11 стор.)

Лумініца Одобеску зазначила, що прийняте в грудні 2023 року рішення про початок переговорів про вступ до ЄС з Україною та Республікою Молдова є природним вираженням визнання зусиль, докладених у впровадженні реформ цими двома країнами, які сильно постраждали від війни з Росією. «Це рішення, за яке Румунія активно виступала і діяла. Ми підтримуємо передбачуване, прискорене просування процесу розширення ЄС з цими двома країнами і будемо підтримувати їх під час переговорів про вступ. Ми готові мобілізувати всі наші ресурси для всебічної підтримки України та Республіки Молдова у середньо- та довгостроковій перспективі, а також підтримати усіх вразливих партнерів перед обличчям російської агресії та гібридних атак. Слава Україні!»

**Голова СУР Микола-Мирослав
Петрецький: Лише перемога України
зупинить Путіна**

Голова Союзу українців Румунії, депутат Парламенту Румунії Микола-Мирослав Петрецький підкреслив солідарність з Україною у боротьбі з російським агресором. «Два роки тому Володимир Путін розпочав повномасштабне вторгнення в Україну, найбільший напад на європейську країну з часів Другої світової війни. Після майже 80 років миру і процвітання європейський континент сколихнула нова, неспровокована, невинуватана і незаконна війна. Мільйони українців, переважно жінки і діти, були змушені покинути свою країну через російське вторгнення, щонайменше 10 000 мирних жителів загинули в Україні, де війна з

Росією триває досі. Десятки українських міст і сіл були повністю зруйновані російською армією, але попри дуже багато зруйнованих доль і втрачених життів, українські військові продемонстрували свою стійкість і мужність перед обличчям російського вторгнення, зумівши зупинити наступ російської армії на Київ і звільнити понад 50% території країни, окупованої російськими військами за перші 19 місяців війни», – написав він на сайті СУР.

Микола-Мирослав Петрецький нагадав, що «російські війська продовжують ракетні та дроніві удари по українських містах, ключових об'єктах інфраструктури та портах, у тому числі поблизу румунського кордону, щодня руйнуючи житлові будинки, лікарні, школи та дитячі садочки. За два роки війни було пошкоджено щонайменше 341 український культурний об'єкт, а вартість реконструкції та відновлення України оцінюється щонайменше у 486 мільярдів доларів США протягом наступних 10 років.»

Голова СУР подякував румунській владі та румунському народу за підтримку України. «Я вітаю послідовну і чітку позицію Румунії, яка з перших днів війни найрішучішим чином засудила повномасштабну загарбницьку війну Росії проти України і продовжує надавати всебічну і багатовимірну підтримку сусідній державі – політичну, економічну, військову, фінансову, гуманітарну, логістичну і т.д. Румунська держава взяла на себе важливу роль у забезпеченні транзиту українського зерна на міжнародні ринки, у результаті чого на сьогодні близько 70% української сільськогосподарської продукції експортується через Румунію.»

«За ці два роки румунсько-українські двосторонні відносини зазнали винятково-

го розвитку. Візит до Києва президента Румунії Клауса Йоганніса, візит до Бухареста президента України Володимира Зеленського та прем'єр-міністра України Дениса Шмигала, візит прем'єр-міністра Марчела Чолаку на чолі урядової делегації до Києва, де відбулося перше спільне засідання урядів Румунії та України, незліченні зустрічі міністрів закордонних справ, сільськогосподарства, транспорту тощо двох країн – це лише декілька прикладів контактів на високому рівні, які сприяли посиленню двосторонніх відносин, котрі Румунія та Україна вирішили підняти до рівня Стратегічного партнерства» – написав Микола-Мирослав Петрецький.

Представник українців у Парламенті Румунії наголосив, що «кожна держава бажає мати стабільних у політичному, економічному, соціальному та безпековому планах сусідів, які поділяють і просувають демократичні цінності та принципи, а Україна продемонструвала свою відданість європейським цінностям та ідеалам ціною найвищої самопожертви. Сьогодні Україна є щитом Європи і ми повинні допомогти їй перемогти. Підтримуючи Україну, ми підтримуємо безпеку Румунії та Республіки Молдова, ми захищаємо процвітання наших країн, ми захищаємо наших дітей, ми захищаємо цінності демократії та верховенства права!»

«Сьогодні, більше ніж коли-небудь, цивілізований світ повинен підтримати Україну в її боротьбі за свободу, демократію та законне право обирати власну долю. Лише перемога України зупинить ревізійні дії Путіна у Східній Європі та принесе довготривалий мир і процвітання регіону та Європі», – заявив голова Союзу українців Румунії Микола-Мирослав Петрецький.

(Закінчення. Початок на 14 стор.)

ТВОРЧА ЗУСТРІЧ З ІВАНОМ МАЛКОВИЧЕМ

Хоча музика вабила його, все ж таки обрав літературу, вступивши на філологічний факультет столичного університету, де навчався з 1980 до 1985 року.

Працював у школі вчителем української мови та літератури, редактором дошкільної літератури у видавництві «Веселка», редактором відділу поезії у видавництві «Молодь», в редакції дитячого журналу «Соняшник», головним редактором дитячих програм «Укртелефільму», з 1992 р. – власник, директор і головний редактор першого приватного (на початках виключно дитячого) видавництва А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА.

З-під пера автора вийшли поетичні книги для дорослих: «Білий камінь» (1984), «Ключ» (1988), «Вірші» (1992), «Із янголом на плечі» (1997), «Вірші на зиму» (2006), «Всепоруч» (2010, 2011), «Подорожник» (2013), «Подорожник з новими віршами» (2013, 2016, 2017). Вірші Івана Малковича перекладено англійською, німецькою, італійською, російською, польською, бенгальською (Індія), литовською, норвезькою, грузинською, азербайджан-

ською, словацькою, словенською мовами. Іван Малкович – редактор, упорядник, автор та перекладач понад тридцяти книжок для дітей.

Зустріч проходила у формі діалогу: модераторка – автор, присутні – автор, що дало можливість слухачам отримати від поета повні і вичерпні відповіді на поставлені запитання.

Слухачі з цікавістю сприймали цікаві факти із особистого життя Івана Малковича, які творили поетичний світ, винесений автором із дитинства, дізнались про вплив Гуцульщини і рідного краю на його творчість, про книги і людей, які надихали на творчість, плани на майбутнє та погляди на теперішню ситуацію в суспільстві, про тенденцію розвитку книговидавництва до 2022-го і тепер, в час загарбницької війни Росії проти України.

Учасники зібрання уважно слухали поезію Івана Малковича, Ліни Костенко, Дмитра

Павличка, Леоніда Кисельова із книги «Так ніхто не кохав», вірш для дітей «Паротяг» у авторському виконанні.

На згадку про зустріч відбулися фото-і автографсесія, лунали найкращі побажання письменникові. Зустріч була теплою і невимушеною. Талановитий видавець зацікавив присутніх своїм баченням розвитку літератури та книговидавництва і зарядив присутніх життєвим позитивом.

Ведуча заходу щиро подякувала гостеві за його працю, за те, що з 1992 року своїм українським книговидавництвом зберігає рідну мову, культуру.

Нагадала присутнім, що всі події, які відбуваються в громадському просторі (лекції, зустрічі, випали, подкасти) проводяться на підтримку ЗСУ і попросила присутніх долучитися до збору, який проводить зараз Сергій Дутка на дрон для 108 ОГШБ. Іван Малкович першим закинув свій донат.

ВОЕННІ ЕТЮДИ ВОЕННІ ЕТЮДИ ВОЕННІ ЕТЮДИ

А синички співають...

Був початок весни. Небо високо голу-біло над землею, сонце щедро лило на весь світ лагідне тепло, золотило галуззя дерев — ще чорних, безли-стих, але вже пробуджених до життя. В цю березневу днину хотілося міцно заплющити очі й до самозабуття вслухатися в ніжний легіт вітерця й бадьоре цвірінкання горобців, які облюбували собі стару лісосмугу.

І враз елегійний настрій, що обіймав усе єство, кудись зник, мов його й не було: попереду грізним громадям забовванів розбитий рашистський танк з літерою «Z» на боку, дещо далі — три спалені машини із цим же символом, а біля самої дороги — роз'їжджена танками артилерійська позиція. Тут же просто із землі стриміло вверх жерло гармати, втисну-те в уже розмірзлий ґрунт.

Там і сям лежали розкидані уламки снарядів. Один із них мав майже правильну трикутну форму і, розігнутий гострими кінцями на всі

три боки, виглядав так, ніби його навмисно зро-били для метання по живих мішенях.

Стало моторошно, і жаский холодок пробіг-ся по всьому тілу.

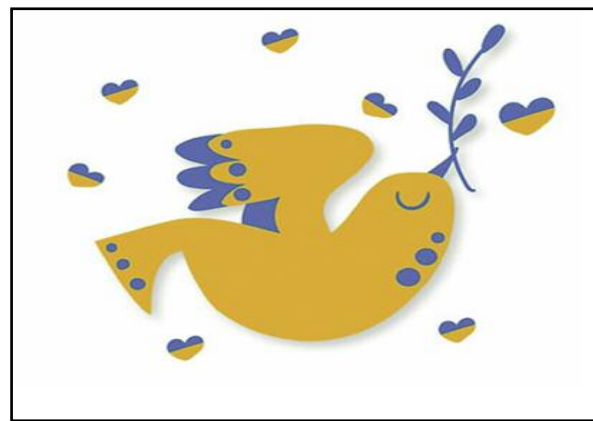
Сувора реальність заглядала просто у вічі.

Обламане гілля дерев злегка колихалося на вітру, гострі цурпалки тонших віток та пока-лічені стовбури ще не встигли потемніти, і білі плями їх ран волого крапилися живим соком, наче плакали прозорою сльозою.

У повітрі стелився запах гару і тліну. Він різко контрастував з березневою свіжістю, яка огортала пооране вирвами поле і ці дерева в лісосмузі, і рівну дорогу, колись гладко заас-фальтовану, а тепер розбиту танками і мінами.

Тіл ворожих солдат не було видно, але стій-кий запах смерті, яким тягнуло звідусіль, про-никав у кожну клітину, не давав на повну силу видихнути із себе біль і страх побаченого.

Подумалось, що на війні все по-іншому: понівечені, спалені машини з ворожими розпі-

знавальними знаками — не наслідок дорожньої аварії, про яку в звичайному житті з жахом дізнаєшся як про катастрофу, а смерть людини в чужій військовій формі тут не сприймається як нещастя.

Вони прийшли на нашу землю, щоб смертю утверджувати «руській мір». Вони окупанти, тому смерть їх — не нещастя, не горе, а лише — Вища Справедливість.

...Березневий день повнився світлом, на збо-лених вітах графічно-суворих дерев невгамовно виспівували маленькі жовто-сині синички, які зграйкою прилетіли в знайому лісосмугу і, ма-буть, вирішили облаштувати тут свої гніздечка.

Зірниці на небосхилі

Уже п'ятий день, як відбивається залізна рота. Відбивається і та-не. З боєм змінили три позиції, щойно відійшли на четверту.

Тут наразі спокійно.

Листопадове сонце ласкаво гладить змуче-ні, закопчені димом обличчя бійців. Нес-подівано, коротко верескнувши, вдарилася об сухий камінь сліпа куля і відскочила рикоше-том вбік, залишивши за собою хмаринку сірої пилюки.

Деся озвався мотор бронемашини, і від-луння цього звуку рознеслося над притихлим полем. Скрадливий вітер обережно ворухив бурими голівками дикої конюшини, нашіп-туючи щось відоме лише їм.

Бринів на землі, поміж рудої висохлої трави, волохатий золотистий джміль, що не-відомо як опинився в цю пізню осінню пору на позиціях захисників.

Хотілося цілком віддатися цій благодаті, але внутрішня напруга не відпускала ні на мить: смерть тут відчувалася особливо гостро. І саме тепер, коли довкола було так безмовно і тихо.

Ба-а-а — бах-бах-бах!

Ось вона.

У гуркоті перемішалися думки, вибухи і

час. Змістилася відстань: прямо перед очима — одна шеренга, друга. Швидкий гарматний вогонь.

Бій іде у відкриту, по полю, рашисти нас-тупають у повен зріст.

Із хрипом пролетів і впав у гущу ворога снаряд, піднявши стовп чорної пилюки і диму.

З лівого флангу щось гучно гахнуло, заглу-шивши звуки автоматних черг. І знову висока хвиля вогню та землі піднялася в повітря. За нею — друга, третя...

Бій не вщухав.

Страхи вже не було. Хоча, як співають побратими з «Антитіл»:

«Боятися не гріх.

Гріх — зрадити своїх».

Вони знали, що не зрадять.

Ніхто.

...Сонце йшло за обрій. На небі одна за другою незгасними племінцями засвічували-ся яскраві зірнички.

Деся далеко на заході, як незрозумілий сигнал, широкою багряною смугою запалав горизонт.

Аделя ГРИГОРУК

Культурно-просвітницький часопис
Союзу українців Румунії

РЕДАКЦІЯ:

Головний редактор — **Іван КОВАЧ** **Василь КАПТАРУ**

Редактори — **Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ** та **Роман ПЕТРАШУК**

Комп'ютерний набір — **Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ**

Техноредагування — **Роман ПЕТРАШУК**

Друкарня «RCR PRINT» Бухарест, Румунія; ISSN 1223-8988 Adresa redakției:

Uniunea Ucrainenilor din România, str. Radu Popescu nr. 15,

Sector 1, București, ROMÂNIA, Tel. 0212220748, 0212220753, Fax 0212220737

E-mail: vilne.slovo@uur.ro/ Адреса сайту СУР: www.uur.ro

Наклад фінансований
Союзом українців Румунії

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

- За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- Надіслані до редакції матеріали не рецензуються і не повертаються.
- Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.
- З юридичної точки зору за зміст матеріалів відповідають їх автори.